

**Verkenning
Samenwerking
Schijndel – Sint-Oedenrode**

21 Mei 2013

Gemeenten die voor samenwerking kiezen, doen impliciet afstand van hun autonomie.

Gemeenten die zeggen hun autonomie te willen behouden, kiezen impliciet voor opschaling.

Inhoud

0. Leeswijzer en conclusie	5
1. Opdracht en opzet verkenning.....	9
2. Maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen.....	13
3. Huidig beeld van Schijndel en Sint-Oedenrode	15
4. Nut en noodzaak van opschaling	17
5. Toekomstbestendige schaal.....	23
6. Toekomstig profiel Schijndel en Sint-Oedenrode.....	26
7. Draagvlak en participatie.....	32
8. Financiële overwegingen	34
9. Vervolgproces.....	38

0. Leeswijzer en conclusie

Hoofdstuk 1: Opdracht en opzet verkenning

Voor u ligt het rapport, dat is opgesteld in het kader van de door de gemeenteraden van Schijndel en Sint-Oedenrode verstrekte opdracht om een visie te ontwikkelen op hun beider samenwerking, in de context van het realiseren van een bestuurlijke fusie op termijn. Over het tweede deel van de opdracht, het ontwikkelen van een visie op samenwerking als nieuwe entiteit met de overige gemeenten in de Meierij informeren wij u in hoofdstuk 1.

Aan dit rapport is een afzonderlijk bijlagenboek gekoppeld. Hiervoor is gekozen om de leesbaarheid van het geheel te bevorderen. Daar waar bijlagen toegevoegd zijn, wordt hiernaar in het rapport een verwijzing gemaakt.

In het 1e hoofdstuk worden de aanleiding van dit verkennend onderzoek naar samenwerking en de concreet verstrekte opdracht beschreven. Tevens is daar de doelstelling en de opzet van het verkenningsproces geschetst.

Het onderzoek naar de samenwerking binnen de Meierij loopt langs meerdere sporen. Naast de twee sporen ten aanzien van de verkenningen naar enerzijds de vergaande ambtelijke samenwerking tussen de gemeenten Boxtel, Haaren, Vught en Sint-Michielsgestel en anderzijds de bestuurlijke fusie van Schijndel en Sint-Oedenrode, is er ook een visie opgesteld voor de Meierij als geheel en wordt een plan van aanpak voor het sociale domein voorbereid. De nota's met betrekking tot de ambtelijke samenwerking en de visie op de Meierij als geheel zijn ter kennisname voor u bijgevoegd. De laatste stand van zaken met betrekking tot het sociaal domein is opgenomen in hoofdstuk 1. Tussen de verschillende Meierijgemeenten blijft de samenwerking immers bestaan, en wordt mogelijk op bepaalde terreinen geïntensiveerd. Dit geldt ook voor samenwerking met andere Meierijgemeenten, zoals 's-Hertogenbosch en Heusden en overige aan de regio grenzende gemeenten, zoals Veghel en Bernheze.

Hoofdstuk 2: Maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen

Het 2e hoofdstuk bevat een bondige schets van de belangrijkste maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen, waar we als gemeenten mee te maken hebben of krijgen. Het gaat hier om demografische, economische en technologische, sociaal-maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen en ontwikkelingen op het gebied van landschap en milieu.

Hoofdstuk 3: Huidige beeld van Schijndel en Sint-Oedenrode

Dit hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van de beelden die er bestaan van de gemeenten Sint-Oedenrode en Schijndel. De beelden zijn ontleend aan de strategische visiedocumenten en programmabegrotingen van beide gemeenten en aan de rapporten die in het kader van het traject (Veer)krachtig Brabants Bestuur zijn opgesteld. Het algemene, met elkaar overeenkomstige beeld is: 'dynamisch, groen'.

Hoofdstuk 4: Nut en noodzaak van opschaling

In dit hoofdstuk worden het nut en de noodzaak van schaalvergroting in het algemeen en een bestuurlijke fusie in het bijzonder beschreven. Deze zijn vooral vanuit het perspectief van de burgers geduid. Deze komt op allerlei momenten en manieren in contact met de gemeente. Om de vier jaar bij de verkiezingen voor de gemeenteraad, wekelijks als het vuil wordt opgehaald, om een vergunning aan te vragen, bij de verlenging van het paspoort of rijbewijs of bij de aangifte van de geboorte van een kind. Verder hebben onze inwoners met hun gemeenten van doen via accommodaties en bijdragen aan activiteiten en verenigingen voor sport en cultuur, belangengroeperingen, maatschappelijke instellingen zoals scholen en het welzijnswerk of via het bedrijfsleven. Het is slechts een kleine greep uit het gemeentelijke takenpakket waar burgers, maar ook bedrijven en instellingen mee te maken hebben. Wanneer de burger voor wat dan ook aanklopt bij de gemeente, dan verwacht deze, dat hij of zij met een grondige kennis van zaken, tijdig en tegen zo laag mogelijke kosten geholpen wordt. We spreken in dat kader over de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening.

Nu de kwaliteit van vooral kleine gemeenten, zoals de onze, door allerlei ontwikkelingen onder druk komt te staan, de kwetsbaarheid hoog is en de kosten steeds moeizamer beheersbaar worden, is de urgentie van opschaling sterk toegenomen. In dit hoofdstuk laten we zien dat onze burgers bij deze noodzakelijke opschaling beter af

zijn met een bestuurlijke fusie. Niets doen is geen optie en samenwerkingsconstructies zijn ingewikkeld, duur en minder democratisch.

Hoofdstuk 5: Toekomstbestendige schaal

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de toekomstbestendigheid van de schaal van de toekomstige gemeente. Dit met het oog op voldoende bestuurskracht en in het licht van de geschetste maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Geconcludeerd wordt dat de schaal van Schijndel en Sint-Oedenrode samen te gering is.

Om bovenstaande redenen zien wij daarom graag dat buurgemeenten zich bezinnen om zich aan te sluiten bij ons fusietraject. In dat kader is het relevant te melden dat de gemeente Veghel heeft aangegeven dat zij opteert voor een samengaan met onze gemeenten. Gelet op de door ons beoogde schaalgrootte en profiel zien wij Veghel als een geschikte gesprekspartner bij een bestuurlijke fusie. Dat geldt ook voor de situatie dat er vanuit andere Meierijgemeenten belangstelling is voor aansluiting bij ons bestuurlijk fusietraject. Bernheze en Uden passen hier volgens ons niet bij, gegeven de beperkte onderlinge verwantschap. We vragen de gemeenteraden dan ook om zich in juni, bij de behandeling van deze verkenning, over de partnerkeuze uit te spreken. Dit geeft de gewenste duidelijkheid voor ons eigen vervolgtraject, maar is ook verhelderend naar andere gemeenten, in het bijzonder de andere Meierijgemeenten en Veghel.

Hoofdstuk 6: Toekomstig profiel Schijndel en Sint-Oedenrode

Dit hoofdstuk geeft – mede aan de hand van een beknopte beschrijving van de historie – een mogelijk toekomstig profiel weer van de nieuw te vormen gemeente. Het is mede gebaseerd op de discussie die op 27 maart 2013 met de gezamenlijke gemeenteraden is gevoerd rond het vraagstuk: wat voor gemeente willen, kunnen en/of moeten we zijn met het oog op de maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven. Daarbij hebben de raden ook stilgestaan bij de vraag wat zij graag willen behouden en wat mogelijk losgelaten kan worden. Deze vragen zijn ook onderwerp van gesprek geweest bij ambtelijke werkgroepen van beide gemeenten. De verzamelde gegevens zijn per thema bijeen geplaatst en zijn in uitgebreide vorm in het bijlagenboek opgenomen.

Het kiezen van een passend profiel is van groot belang voor de toekomst van onze burgers. Welk profiel - en daarmee welke partner(s) - sluit het beste aan bij de toekomstige belangen en maatschappelijke opgaven van onze gemeenschappen? Is het verstandig om te kiezen voor een profiel dat is ingegeven door 'Het Goede Leven' in de Meierij? Of ligt een keuze voor de keten van Agro-Food meer voor de hand; een focus waarop Noordooost Brabant zich ook als geheel richt? Of spreekt een profiel, waarbij Schijndel en Sint-Oedenrode kiezen voor aansluiting bij de 'Economische Vaart der Volkeren' meer aan?

De beide colleges kiezen voor een combinatieprofiel onder de noemer: 'Goed Werken, Goed Leven'. Immers, als het ons allen economisch (weer) goed gaat, is er ruimte voor Het Goede Leven, zo kenmerkend voor de Meierij. Daarbij zien we vooral economische kansen door versterking van de ketens op het terrein van Agro-Food. Maar ook door de verdere ontwikkeling en profilering van ons toeristisch-recreatief pakket en ons prettige woonklimaat en vestigingsmilieu voor kleinschalige bedrijvigheid. Dat maakt ons niet alleen aantrekkelijk voor mensen in dit gebied, maar ook daarbuiten.

Hoofdstuk 7: Draagvlak en participatie

Dit hoofdstuk gaat in op het traject dat wij met onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners doorlopen met het oog op de opschaling van onze gemeenten. Het spreekt voor zich dat wij graag van hen horen hoe zij aankijken tegen de voorgenomen plannen om te komen tot een bestuurlijke fusie, de daarbij voorziene schaal en het mogelijke toekomstige profiel van deze nieuw te vormen gemeente. In dit hoofdstuk wordt aangegeven op welke wijze wij onze burgers bij dit traject willen gaan betrekken.

Juist omdat wij met onze burgers willen bespreken hoe wij de betrokkenheid bij en de identiteit en leefbaarheid van onze kernen kunnen versterken; ook als de bestuurlijke en organisatorische schaal van onze gemeenten wordt vergroot. In onze ogen blijft de identiteit van onze kernen recht overeind. Immers, de kracht van de gemeenschap bepaalt de identiteit en de leefbaarheid van de kernen, niet de bestuurskracht van de gemeente waartoe een kern behoort. Vandaar ook dat wij zelfsturing van onze dorpen en kernen als uitgangspunt willen hanteren bij het fusietraject.

Hoofdstuk 8: Financiële overwegingen

In dit hoofdstuk wordt globaal ingegaan op de financiële aspecten die van belang zijn bij een bestuurlijke fusie. Enerzijds gaat het dan om de tijdelijke en structurele gevolgen van een fusie op de algemene uitkering. Ander-

zijds gaat het ook om inzicht – op hoofdlijnen – in allerlei financiële aspecten van de beide gemeenten, zowel aan de kosten- als batenkant (dat laatste betreft ondermeer de belastingen). Daarnaast zal ook het oordeel van de toezichthouder, de provincie, over onze financiën worden aangegeven in dit hoofdstuk.

Hoofdstuk 9: Vervolgproces

In het 9^e en laatste hoofdstuk wordt een korte schets gegeven van het vervolgproces, mede gebaseerd op de zogenaamde ARHI-procedure (ARHI staat voor Algemene Regels HerIndeling). Uiteraard is dit vervolgproces alleen van toepassing indien de raden kiezen voor het uitwerken van een bestuurlijk fusietraject. Het vervolgtraject is ook afhankelijk van de besluitvorming van de raden in de andere buurgemeenten. Immers, zijn er buiten Veghel nog andere gemeenten die willen fuseren? En in hoeverre sluiten die aan op het toekomstige profiel dat onze gemeenteraden voor ogen staat?

Conclusie

Er zijn vele ontwikkelingen die noodzaken tot opschaling. Zo zet de combinatie van het sterk toenemende takenpakket van gemeenten en de sterk afnemende middelen (als gevolg van economische malaise en vergrijzing) vooral kleinere gemeenten steeds meer onder druk. De kwetsbaarheid neemt toe, de kwaliteit van dienstverlening en voorzieningen neemt af, en voor de benodigde innovatie van digitalisering en kanteling van verzorgings-taak naar participatiemaatschappij, evenals bijdragen aan regionale opgaven ontbreken tijd, geld en mensen. Niets doen is dus geen optie en zou op enig moment kunnen leiden tot geforceerde ingrepen van bovenaf. Dat moment zijn wij graag voor en wij willen hierbij graag zelf het stuur in de hand houden.

Zoals hiervoor ten aanzien van hoofdstuk 4 is geschetst is het juist in het belang van onze burgers dat wij kiezen voor een bestuurlijke fusie, met een behoorlijke schaal. Deze belangen zijn samen te vatten met de begrippen: daadkracht, democratie en duurzaamheid. Alleen zo scheppen wij de bestuurlijke randvoorwaarde voor een toekomstbestendige en bestuurskrachtige gemeente.

Uit onderzoek en praktijkervaring blijkt dat de dienstverlening van inmiddels gefuseerde gemeenten sterk is verbeterd: inwoners kunnen voor meer zaken bij de gemeente terecht, ook digitaal. Bovendien zijn meer ambtenaren deskundig op een bepaald vakgebied, dus is de kans groter dat de inwoner een (andere) ambtenaar treft die van de 'hoed en rand' weet (ook bij afwezigheid van een ambtenaar vanwege ziekte of vakantie of op een specialistisch terrein). Ook is de inwoner minder afhankelijk geworden van die ene ambtenaar die voorheen verantwoordelijk was voor vele taken tegelijkertijd. Doordat gemeenten minder externen inhuren zijn er meer ambtenaren die de lokale situatie kennen. Grotere gemeenten hebben ook ruimere openingstijden en kortere doorloop- en afhandeltijden, waarop ook directer wordt toegezien. De dienstverlening is vaak meer 'bij de tijds' en grotere gemeenten kunnen makkelijker investeren en innovaties doorvoeren. Bijvoorbeeld als het gaat om de digitale dienstverlening, waaronder het gebruik van sociale media. Verder blijken gefuseerde gemeenten beter in staat om het voorzieningenniveau op peil te houden en op elkaar af te stemmen. Ook op buurt- en wijkniveau. Juist gefuseerde gemeenten weten de afstand tot de burger goed te verkleinen door te kiezen voor een stuk zelfsturing door dorpen, wijken en buurten. Hierbij wordt de rol van dorps- en wijkraden versterkt, ook door de inzet van buurtbudgetten en buurtteams. Schaalvergroting en schaalverkleining gaan hier dus goed hand in hand.

Doordat college- en raadsleden ook over meer zaken zelf gaan (omdat zij die niet meer hebben uitbesteed of ondergebracht in een samenwerkingsverband) zijn zij op meer zaken zelf direct aanspreekbaar. En grotere, gefuseerde, gemeenten hebben een betere onderhandelingspositie ten opzichte van andere overheden, maatschappelijke partners (die ook steeds vaker zijn gefuseerd) en leveranciers. Zij doen er meer toe en krijgen daardoor meer voor elkaar, voor minder geld. En dat allemaal in het belang van de burgers waarvoor zij gaan en staan. Tot slot blijkt uit onderzoek en ervaring dat deze voordelen uiteindelijk tegen lagere kosten worden gerealiseerd (waardoor belastingverhoging beperkt kan worden).

Zoals gezegd is een passend profiel van groot belang voor de toekomst van onze burgers. De beide colleges kiezen voor het combinatieprofiel: 'Een Goede Economie, door en voor Het Goede Leven'.

Bij het opstellen van deze verkenning hebben wij als motto gehanteerd: *'Van buiten naar binnen, van inhoud naar vorm en van grof naar fijn'*. Met 'van buiten naar binnen' wordt bedoeld dat de externe maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven en de belangen van onze gemeenschappen leidend zijn geweest voor de keuzes ten aanzien van onze visie op opschaling en niet onze interne belangen. Hierbij bepalen de inhoudelijke overwegingen onze keuzes en niet voorkeuren voor bepaalde vormen van samenwerking. Bovendien gaat deze notitie eerst en vooral over de hoofdlijn; details komen – zo nodig - in volgende fasen aan bod.

De colleges van Schijndel en Sint-Oedenrode gaan ervan uit dat voorliggend rapport (en bijlagenboek) in ieder geval voldoende ingrediënten bevat voor een goede afweging bij het kiezen van de toekomstige vorm, schaal en het profiel van onze gemeenten, gezien vanuit het belang van onze gemeenschappen. Wij gaan hierover graag in gesprek met onze gemeenteraden en onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

1. Opdracht en opzet verkenning

Aanleiding en opdracht

De roep om samenwerking en schaalvergroting wordt steeds luider en is voor een belangrijk deel ingegeven vanuit de behoefte om de samenhang en eenvormigheid in samenwerkingsverbanden te vergroten en efficiënter te kunnen werken. Dit alles in het belang van onze burgers. Ook de diverse landelijke en regionale ontwikkelingen zetten aan tot schaalvergroting, samenwerking en samenvoeging met andere gemeenten. Door samen te werken willen we voor inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke partners meer kwaliteit genereren, minder kwetsbaar zijn en onze kosten beter beheersen.

Het is niet langer meer de vraag óf we gaan samenwerken, maar vooral met wie en hoe. In het voorjaar 2012 heeft dit geleid tot het onderschrijven van de notitie "de kunst van het loslaten en vertrouwen" door de gemeenten Boxtel, Haaren, Schijndel, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode en Vught. Op basis hiervan hebben deze zes Meierijgemeenten een verkennend onderzoek naar de mogelijkheden van samenwerken uitgevoerd. Uit dit onderzoek is gebleken dat alle zes gemeenten het eens zijn over de noodzaak van samenwerken. Echter, over de intensiteit of vorm van de samenwerking bestaat geen eensgezindheid. De gemeenteraden van Boxtel, Haaren, Sint-Michielsgestel en Vught hebben besloten een plan van aanpak op te laten stellen voor een vergaande ambtelijke samenwerking, met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid. De gemeenteraden van Schijndel en Sint-Oedenrode hebben daarentegen hun colleges verzocht om een visie te ontwikkelen op enerzijds hun beider samenwerking in de context van het realiseren van een bestuurlijke fusie op termijn, en anderzijds een visie op samenwerking als nieuwe entiteit met de overige gemeenten binnen de Meierij.

Het vervolgonderzoek van de samenwerking van de zes Meierijgemeenten loopt dus langs meerdere sporen. Naast de twee sporen ten aanzien van de verkenningen naar de vergaande ambtelijke samenwerking en de bestuurlijke fusie, is ook een visie opgesteld voor de Meierij als geheel en wordt een plan van aanpak voor het sociaal domein in de Meierij voorbereid. Immers, de samenwerking tussen de Meierijgemeenten blijft bestaan en wordt mogelijk op bepaalde terreinen geïntensiveerd. Dit geldt ook voor de samenwerking met de andere gemeenten binnen de Meierij, zoals 's-Hertogenbosch en Heusden en de overige aan de regio grenzende gemeenten, zoals Veghel en Bernheze (deze laatste is een buurgemeente van Schijndel).

Visie op de Meierij als geheel

Zoals hiervoor aangegeven vroeg u eind januari jl. de colleges van Schijndel en Sint-Oedenrode ook om een visie te ontwikkelen op de samenwerking als nieuwe entiteit met de overige gemeenten in de Meierij. Voor een visie op de intergemeentelijke samenwerking in de Meierij vormt een (toekomst)visie op de Meierij als geheel de basis. Hiermee zijn de zes gemeenten dan ook aan de slag gegaan. Voor Schijndel en Sint-Oedenrode is in ieder geval van belang dat het goede leven verbonden wordt met een sterke economie.

Deze visie op de Meierij als geheel is ter kennisname bijgevoegd. Na de besluitvorming in juni over de vorm, schaal, profiel en partners van de samenwerking wordt deze visie bij de uitwerking betrokken. Op het moment dat er meer helderheid is over de koers ten aanzien van enerzijds de vorming van de bestuurlijke en ambtelijke entiteiten in de Meierij en anderzijds de toekomstvisie over de Meierij als geheel, kunnen er immers ook nadere afspraken worden gemaakt ten aanzien van de huidige samenwerkingsverbanden in dit gebied (zoals bijvoorbeeld Ple1n en Optimisd). Dit brengt ons meteen bij het spoor over de samenwerking in het sociaal domein.

Samenwerking in het sociaal domein

Het onderzoek naar de mogelijkheden om voor de zes gemeenten in de Meierij te komen tot de vorming van één gezamenlijke uitvoeringsorganisatie voor het Sociaal Domein loopt gelijktijdig met het onderzoek naar verregaande ambtelijke samenwerking tussen de gemeenten Boxtel, Haaren, Sint-Michielsgestel en Vught en de mogelijke bestuurlijke fusieplannen van Schijndel en Sint-Oedenrode, waarvoor ook de gemeente Veghel zich onlangs heeft gemeld. Deze ontwikkelingen roepen de vraag op hoe deze verschillende samenwerkingsissues op elkaar af te stemmen en te verbinden. Die vraag is nog meer opportuun geworden nu na het afsluiten van het landelijke Sociaal Akkoord de kans groot is dat op onderdelen op een nog veel grotere schaal (de arbeidsmarktregio) moet worden samengewerkt.

De stuurgroep voor het onderzoek naar het Sociaal Domein heeft zich op het voorgaande beraden en komt tot de volgende conclusie. De stuurgroep constateert dat de focus op haar opdracht, die in eerste instantie vooral lag op de *vorm* van de samenwerking, meer en meer verschuift naar een onderzoek naar de *inhoudelijke* thema's en activiteiten waarop de zes gemeenten met elkaar kunnen en willen samenwerken binnen het Sociaal Domein. Doordat daarmee de structuurdiscussie meer naar de achtergrond is verdwenen, is er in de ogen van de stuurgroep geen reden om op korte termijn stil te staan bij de gevolgen van de advisering rond de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking tussen de betrokken gemeenten, voor dit onderzoek. De focus op inhoud en niet op vorm maakt het mogelijk om na afronding van de raadsbehandeling over de ambtelijke samenwerking en de fusieplannen, de uitkomsten van het onderzoek Sociaal Domein op de uitkomsten van die behandeling af te stemmen.

Op basis daarvan, en van meer duidelijkheid over de toekomst van de transities, kan dan een advies gegeven worden over de vorm van de samenwerking tussen de gemeenten op het sociaal domein en de relatie met de omgeving. De relatie met de omgeving wordt extra belangrijk nu het erop lijkt dat niet alleen de jeugdzorg maar ook de Participatiewet op de schaal van Noordoost Brabant (arbeidsmarktregio) moet worden georganiseerd. Nader zal worden bezien wat dit betekent voor de decentralisatie AWBZ en de samenhang tussen de transities. De stuurgroep merkt daarbij op dat de positieve en pro-actieve manier waarop vanuit deze Meierij-gemeenten en Den Bosch, momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe uitvoeringspraktijk voor het Sociaal Domein, veel vertrouwen biedt op de ook in de toekomst gewenste en noodzakelijke samenwerking binnen en buiten de Meierij.

Doelstelling en opzet verkenning

Voorliggende nota betreft het spoor van de verkenning van de samenwerking Schijndel – Sint-Oedenrode in de context van een bestuurlijke fusie op termijn. Er wordt ingegaan op nut en noodzaak van een mogelijke fusie van onze gemeenten. Dit vanuit het huidige profiel van onze beide gemeenten en het perspectief van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. De toekomstige ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven zijn hierbij leidend. Daarbij is ook bezien welke schaal het beste aansluit bij de maatschappelijke opgaven die ons te wachten staan en het profiel wat ons voor ogen staat. Tevens wordt ingegaan op het proces en draagvlak voor een mogelijke bestuurlijke fusie. Afhankelijk van de besluitvorming in de vergaderingen van de gemeenteraden in juni aanstaande kan een verdere uitwerking plaatsvinden.

Deze verkenning geeft ons een basis om in dialoog te gaan met onze bevolking en met andere betrokkenen over onze toekomst. Hiermee willen we de kwaliteit van en het draagvlak voor onze keuzes versterken. Vandaar dat wij met u willen bezien hoe wij de bevolking en maatschappelijke partners actief bij dit traject kunnen betrekken. Graag hadden we ook al in deze oriënterende fase opvattingen van onze inwoners, ondernemers en partners over de toekomst van onze gemeenten expliciet een plaats gegeven. Gelet op de korte doorlooptijd van deze verkennende fase, is nauwelijks ruimte voor geweest. Uiteraard is dit onderwerp wel aan de orde geweest in onze reguliere overleggen met ondernemingsverenigingen, maatschappelijke partners en dorps- en wijkraden.

Daarnaast nemen zowel de gemeente Sint-Oedenrode als Schijndel dit jaar weer deel aan het burgeronderzoek 'De Staat van de Gemeente'. Dit onderzoek geeft ook nuttige informatie in relatie tot de keuze over het profiel van onze toekomstige gemeente. De eerste resultaten uit dit onderzoek komen naar verwachting eind mei ter beschikking en zijn daarom niet meer opgenomen in deze verkenning. Mogelijk kunnen de resultaten nog wel betrokken worden bij de besluitvorming door onze gemeenteraden.

Verder organiseert de Provincie Noord/Brabant op 10 juni aanstaande een miniconferentie in het kader van het provinciaal onderzoek (Veer)krachtig Bestuur Brabant, waarvan op 14 juni voor geheel Noord-Brabant het eindrapport van de adviescommissie verschijnt. Mede naar aanleiding van ons verzoek zijn voor deze miniconferentie de gemeenten Uden, Veghel, Bernheze, Schijndel en Sint-Oedenrode uitgenodigd. De Provincie heeft in de aanloop van deze miniconferentie professor Tordoir verzocht een analyse uit te voeren naar de maatschappelijke relaties in en rond deze subregio. De resultaten van deze analyse worden tijdens de miniconferentie gepresenteerd en kunnen ook nog bij de besluitvorming door onze gemeenteraden worden betrokken.

In het kader van onze samenwerkingsdiscussie is het tevens relevant om te refereren aan het standpunt van de gemeente Veghel over samenwerking, dat onlangs openbaar is gemaakt. Vanuit de belangen van Veghel zien zij uiteindelijk een gemeente bestaande uit de REVUSS-gemeenten (Regio Veghel, Uden, Schijndel, Sint-Oedenrode),

al dan niet met de gemeente Bernheze, als de stip op de horizon. Op dit moment lijkt dat niet haalbaar gelet op de huidige opvattingen van de verschillende buurgemeenten. Daarom legt Veghel de focus als eerste op het samengaan met de gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode. Mocht het zo zijn dat gedurende het proces van samengaan van deze gemeenten er alsnog toenadering wordt gezocht door de gemeenten Uden en/of Bernheze, dan is het – aldus Veghel - aan de drie gemeenten in gezamenlijkheid om te bepalen hoe zij hiermee omgaan. In hoofdstuk 5 treft u onze reactie op de uitnodiging van Veghel aan. In bijlage 6 van het bijlagenboek is de brief van de gemeente Veghel opgenomen, waarin de gemeente Veghel onze reactie op hun standpunt vraagt.

2. Maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen

Het spreekt voor zich dat een gemeente toekomstbestendig dient te zijn. Zij zal dus oog moeten hebben voor de te verwachten ontwikkelingen en veranderingen en zal daar adequaat op in moeten spelen.

Demografische, economische en technologische, sociaal-maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen en ontwikkelingen op het gebied van landschap en milieu zullen de komende jaren bepalend zijn voor de richting, inrichting en verrichtingen van onze gemeenten. Ontwikkelingen die vaak in elkaars verlengde liggen, maar ook dilemma's blootleggen. Het zijn juist deze ontwikkelingen die medebepalend zijn voor onze keuzen van de toekomstige vorm, schaal en profiel van onze gemeenten. Vandaar dat de voornaamste hieronder zijn samengevat.

Demografische ontwikkelingen

Een toenemende vergrijzing en ontgroening zullen de komende jaren onze samenleving steeds meer kenmerken. Het aandeel ouderen zal sterk stijgen en het aandeel jongeren (en dat van de middelste leeftijdsgroepen) zal fors dalen. Naar verwachting zal er vanaf zo'n 2025 ook in onze regio sprake zijn van krimp, een afname van de bevolking. In dit verband is ook relevant om te melden dat in onze regio veel jongeren onze gemeenten verlaten om elders een opleiding te volgen, waarna men veelal niet terugkeert. De veranderde bevolkingssamenstelling zal in ieder geval leiden tot andere vraagpatronen op het gebied van wonen, zorg, winkelen, dienstverlening, voorzieningen, vrije tijd en veiligheid.

Economische en technologische ontwikkelingen

In Europa is sprake van een (deels structurele) financieel- economische crisis. Om deze het hoofd te kunnen bieden zullen we onze grenzen moeten verleggen en nieuwe wegen moeten bewandelen. Dit vraagt om mondiaal denken en met onze producten en met onze kwaliteit, kennis en kunde is dan ook aansluiting nodig bij opkomende markten. Daarnaast wordt onze bijdrage gevraagd bij oplossingen van problemen in de sfeer van energie, milieu, water, voedsel, grondstoffen. Als we slimme oplossingen weten te verzinnen, dan zal het ons goed gaan en creëren we werkgelegenheid. Dan hebben we mensen nodig om deze werkgelegenheid in te vullen. In Noord-oost Brabant willen we excelleren op het terrein van 'Agro-food', waarbij duurzaamheid voorop staat.

Ook de vergrijzing geeft kansen voor een 'zilveren economie' t.a.v. wonen, zorg, welzijn, dienstverlening, kunst, cultuur, erfgoed, toerisme, recreatie en andere vormen van vrijetijdsbesteding. Daarnaast worden duurzaamheid en digitalisering belangrijke onderleggers voor de economie. Hierdoor zal ook de vraag naar en het aanbod van winkels, kantoren e.a. accommodaties/vastgoed veranderen. Verder zal er sprake zijn van schaalvergroting (vanwege robuustheid) naast schaalverkleining (vanwege niches en de kanteling van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij).

Al deze ontwikkelingen vragen om een transitie van onze economie. Echter, de economische situatie biedt de komende jaren weinig financiële speelruimte voor ondernemers en overheid om hierin te investeren. Ook de effecten van de stagnatie op de woningmarkt zullen nog enige tijd na-ijlen. Dit leidt tot zorg en onzekerheid. En als gevolg van deze ontwikkelingen (vergrijzing, digitalisering, verduurzaming en geldschaarste) en de toenemende open Europese grenzen zal ook onze arbeidsmarkt sterk veranderen. Het 'nieuwe' (plaatsonafhankelijk) werken zal hierbij voor steeds meer mensen 'de norm' worden.

Naar verwachting blijven Eindhoven Brainport en de 'as A50' in onze omgeving de sterkste economische trekkers. Op het niveau van de (sub)regio zal in toenemende mate clustering en specialisatie van activiteiten plaatsvinden, bijv. t.a.v. het cluster Agro-Food (waarbij ook het aspect gezondheid speelt). De plattelandseconomie zal verder verduurzamen en verbreden en kansen bieden op het gebied van toerisme en recreatie.

Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen

De vraag naar zorg, in het bijzonder voor ouderen, neemt (enorm) toe, maar het voorzieningenniveau en het aantal vrijwilligers komt onder druk als gevolg van enerzijds bezuinigingen en anderzijds veranderde vraagpatronen en de krimp van de bevolking op langere termijn. Hiervoor is een kanteling van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij nodig, waarbij de overheid zich beperkt tot kerntaken. De overheid doet dit aan de ene kant

vanuit het vertrouwen in de verantwoordelijkheid, eigen kracht en zelfredzaamheid van burgers, maar aan de andere kant omdat zij door bezuinigingen niet anders kan. Daarbij is het goed om te weten dat burgers steeds mondiger, beter geïnformeerd en pragmatischer zijn.

Ontwikkelingen ten aanzien van landschap en natuur (ecologie)

Het klimaat verandert: het wordt warmer, natter en stormachtiger. Daarnaast neemt het agrarische areaal af. Mede hierdoor kiezen steeds meer mensen voor duurzaamheid om zorgvuldig om te gaan met onze aarde (people-planet-profit). Deze keuze vertaalt zich niet alleen naar ecologische, maar ook naar technologische en economische toepassingen (w.o. 'cradle to cradle' en maatschappelijk verantwoord ondernemen). Echter, natuur en landschap worden steeds meer 'gebruiks-/leefgroen' voor de mens; steeds minder wordt deze enkel gereserveerd voor (bijzondere) dieren en planten. En (voor de korte termijn) wordt vanwege gebrek aan geld bij het beheer van natuur en landschap economie boven ecologie gesteld.

Bestuurlijke ontwikkelingen

De rijksoverheid en samenleving verwachten van gemeenten dat zij steeds meer weten te realiseren met minder geld en minder 'bestuurlijke drukte'. Decentralisatie van rijkstaken – met minder middelen en andere (steeds vaker Europese) regels - zet dan ook door. Gemeenten worden om die reden geregeld getoetst op hun bestuurskracht en toekomstbestendigheid. Het traject '(Veer)krachtig Brabants Bestuur', waarvan de adviescommissie op 14 juni a.s. het eindrapport presenteert waarover Gedeputeerde Staten van Brabant deze zomer vervolgens een besluit nemen, is daarvan een voorbeeld. Ook dit beleid leidt tot schaalvergroting bij gemeenten in diverse vormen: van samenwerking tot ambtelijke en bestuurlijke fusies. In bijlage 1 van het bijlagenboek wordt de politiek-bestuurlijke achtergrond van schaalvergroting nader geschetst.

Van de overheid wordt bovendien in toenemende mate gevraagd om van 'buiten naar binnen' te denken. Samenwerken neemt dan ook sterk toe; niet alleen met andere overheden, maar ook met ondernemers, inwoners, onderwijs- en overige instellingen. Beleid en uitvoering wordt meer en meer samen met de direct belanghebbenden/betrokkenen opgepakt. De aard van het betreffende maatschappelijk vraagstuk bepaalt dan wie daarbij logische samenwerkingspartners zijn. Bij complexe vraagstukken ligt dat vaak op de schaal van de regio. De overheid zal ook steeds meer zaken overlaten aan burgers, bedrijven e.a. partners; vanuit vertrouwen in het zelfsturend vermogen van de samenleving en vanwege geldgebrek.

De dienstverlening – en de digitalisering daarvan - is één van de speerpunten van de overheid. Daarbij staan kwaliteit en veiligheid voor de samenleving voorop. Onze klanten zijn mondige mensen die goed zijn geïnformeerd en adequate oplossingen op maat willen. Daarbij nemen claims toe, maar ook mediation.

3. Huidig beeld van Schijndel en Sint-Oedenrode

Zoals hiervoor is aangegeven krijgen we te maken met tal van ontwikkelingen die onze toekomstige opgaven en rol van onze gemeenten ingrijpend zullen beïnvloeden. Om hier adequaat op in te kunnen spelen is het van belang om ook zicht te hebben op het huidige beeld van onze beide gemeenten. We volstaan hier met een beknopte samenvatting.

Samenvattend beeld van Sint-Oedenrode

Algemeen

- Een groen en mooi dorp aan de Dommel, bestaande uit de kernen Sint-Oedenrode, Nijnsel, Olland en Boskant, waar het plezierig wonen, werken en verblijven is.
- Een gemeente met bijna 18.000 inwoners, aan de zuidkant van Noordoost Brabant en aan de A50, met een poortfunctie richting enerzijds het nationaal landschap Het Groene Woud en anderzijds Brainport Eindhoven.
- Sint-Oedenrode is een bij de tijdse, agrarische gemeente met een historische sfeervolle kern, met veel winkels en horeca en het nodige erfgoed. Het motto dat zij uitdraagt is daarom: gemoedelijk, gastvrij en groen.
- Sint-Oedenrode heeft acht buurgemeenten, waarvan de ene helft (Schijndel, Veghel, Sint-Michielsgestel, Boxtel) in Noordoost en de andere helft (Son en Breugel, Nuenen, Laarbeek en Best) in Zuidoost Brabant ligt.
- Voor werk, winkels, zorg en onderwijs is vooral de as-A50 van Oss naar Eindhoven en Den Bosch van groot belang; voor wonen, recreëren en de agrarische sector de Meierij c.q. het Groene woud.
- Bij ontwikkelen en uitvoeren van beleid is participatie steeds vaker het uitgangspunt.
- Sint-Oedenrode heeft voldoende voorzieningen en een grote sociale cohesie.
- De financiën zijn op orde, maar staan – zoals bij bijna iedere gemeente op dit moment - ook onder druk.
- Sint-Oedenrode heeft een actuele en breed gedragen toekomstvisie 'De Rooise draad versterkt'. Deze is niet alleen verankerd in de gemeentelijke planning- en controlcyclus, maar ook in de Rooise gemeenschap.

Samenwerking

- Op strategisch niveau en op het gebied van veiligheid, gezondheidszorg en milieu werkt Sint-Oedenrode vooral samen op de schaal van geheel NO-Brabant. Denk hierbij aan de 5-sterrenregio (de opvolger van de samenwerking in het kader van het Regionaal ActiePlan, het REAP), de Veiligheidsregio, GGD en omgevingsdienst.
- De drie transitiepakten Sint-Oedenrode in (sub)regionaal verband op. De jeugdzorg op de schaal van Noordoost Brabant als geheel, en de AWBZ en Participatiewet in Meierijverband.
- Bij de werkvoorziening neemt Sint-Oedenrode deel aan de WSD.
- In het kader van landschaps- en plattelandontwikkeling is Sint-Oedenrode aangesloten bij het samenwerkingsverband Het Groene Woud.
- Op operationeel niveau werkt Sint-Oedenrode samen met diverse gemeenten en maatschappelijke partners. Op het gebied van onderwijs, economie, arbeidsmarkt en zorg vooral met gemeenten en partners langs de A50; het economische samenwerkingsverband REVUSS is daarvan een voorbeeld, evenals het convenant economische samenwerking met Schijndel.
- Voor de Plein-gemeenten Haaren en Sint-Michielsgestel verzorgt Sint-Oedenrode de Belastingen; P&O en ICT zijn omgekeerd ondergebracht in werkeenheden in Haaren en Sint-Michielsgestel.
- Ook is Sint-Oedenrode aangesloten bij het inkoopplatform Noordoost Brabant. En via het SRE koopt Sint-Oedenrode energie en (technische) expertise in.

Samenvattend beeld van Schijndel

Algemeen

- Schijndel heeft ruim 23.000 inwoners en bestaat uit twee kernen: Schijndel (hoofdkern) en Wijbosch.
- Schijndel behoort bestuurlijk tot Noordoost Brabant en heeft de volgende buurgemeenten: Sint-Oedenrode, Veghel, Sint-Michielsgestel en Bernheze.
- Schijndel heeft voldoende voorzieningen, waaronder middelbaar onderwijs, en een grote sociale cohesie.
- Het centrum van Schijndel biedt een compleet aanbod voor de inwoners.

- Schijndel is een werkgelegenheidsgemeente met circa 11.500 arbeidsplaatsen, kent gedifferentieerde werkgelegenheid en beschikt over een aantal grotere, maar vooral ook vele kleine bedrijven.
- De as Schijndel-Veghel-Uden is vooral sterk ontwikkeld tussen ondernemers en in de samenwerking in het economische domein.
- Schijndel is in de regio Meierij actief binnen het sociale domein.
- Schijndel is actief op het terrein van overheidsparticipatie. Er zijn diverse projecten gestart, waarbij de burger aan zet is en de gemeente faciliteert.
- Schijndel is een voorbeeldgemeente als het gaat om 'werken op afspraak'. Regelmatig komen andere gemeenten de methode van werken bekijken.
- De financiën van Schijndel zijn op orde en de belastingdruk is relatief laag.
- Schijndel heeft een breed gedragen toekomstvisie met duidelijke doelen op verschillende terreinen. De strategische toekomstvisie is verankerd in de begroting.

Samenwerking

- Schijndel heeft op strategisch niveau en op het gebied van veiligheid, gezondheidszorg en milieu vooral samenwerkingsverbanden op de schaal van geheel NO-Brabant.
- Op de drie decentralisatiethema's ontwikkelt de gemeente Schijndel gezamenlijk met andere gemeenten plannen. Voor wat betreft de jeugdzorg gebeurt dat voor totaal NO-Brabant. Voor AWBZ en Participatiewet met gemeenten in de Meierij. Ook Schijndel is voor de werkvoorziening aangesloten bij de WSD.
- Schijndel heeft als werkgelegenheidsgemeente de economische samenwerking voornamelijk gericht op Veghel, Uden en Sint-Oedenrode (REVUSS) en gemeenten in Noordoost Brabant als geheel (onder andere via het samenwerkingsverband rondom de 5-sterrenregio; voorheen het REAP). Met Sint-Oedenrode heeft Schijndel een convenant economische samenwerking.
- De meer groene en landelijke samenwerking wordt vanuit Schijndel vooral op Het Groene Woud gericht.
- Op operationeel niveau is Schijndel verbonden aan Optimisd, een samenwerkingsverband op het terrein van sociale zaken.
- Op het gebied van inkoop maakt Schijndel gebruik van de diensten van BIZOB.

4. Nut en noodzaak van opschaling

De gemeenteraden van Schijndel en Sint-Oedenrode hebben met nadruk verzocht om nog eens expliciet de noodzaak en het nut van een bestuurlijke fusie te duiden ten opzichte van de huidige situatie. Juist vanuit het perspectief van de burger en in het licht van de eerder geschetste maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen en opgaven. Hierbij is de noodzaak van een bestuurlijke fusie te vertalen als: wat maakt dat dit dringend/urgent en onvermijdelijk? En het nut als: wat zijn de voordelen, naast de nadelen, van een bestuurlijke fusie?

Voor de onderbouwing van het nut en de noodzaak van een bestuurlijke fusie zijn veel bronnen voor handen. Vanuit de wetenschap en vanuit de praktijk. De noodzaak en urgentie voor opschaling, ook bestuurlijk, onderbouwen we vanuit de huidige situatie en de maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen en opgaven die op ons afkomen. Deze relateren we vervolgens aan het effect op de 3 K's van kwaliteit, kwetsbaarheid en kostenbeheersing. Hieronder wordt dit kort en bondig aangegeven. De ontwikkelingen zijn al benoemd in hoofdstuk 2 en in bijlage 1 van het bijlagenboek treft u een schets aan van de politiek-bestuurlijke achtergrond van schaalvergroting de afgelopen jaren. Daar verwijzen wij u ook graag naar.

Voor het onderbouwen van het nut van een bestuurlijke fusie hebben we gebruik gemaakt van diverse bronnen en praktijkervaringen. Hierbij willen we er graag twee bij naam noemen. Aan de ene kant hebben we de resultaten benut van een onderzoek van de bestuurskundige Boogers naar de voor- en nadelen van diverse vormen van samenwerking. Dit onderzoek is gebaseerd op een analyse van veel samenwerkingsinitiatieven en herindelingen in Nederland. Vervolgens delen wij ook graag met u de weging van samenwerkingsmodellen, die de Peel- en Maasgemeenten – vanuit de praktijk - hebben opgesteld. Deze gemeenten (i.c. Helden, Kessel, Maasbree en Meijel) hebben nadrukkelijk stilgestaan bij de voor- en nadelen van de huidige situatie (de zelfstandige, autonome gemeente), het seta-model (de ambtelijke fusie) en het fusiemodel (herindeling). De uitkomsten van beide vergelijkingen blijken parallel te lopen en de hierin aangegeven argumenten zijn nog altijd actueel. Theorie en praktijk komen goed met elkaar overeen.

Noodzaak en urgentie opschaling

De huidige situatie, evenals toekomstige ontwikkelingen en opgaven hebben – helaas negatieve - effecten op de kwetsbaarheid, kwaliteit en kostenbeheersing van onze gemeenten. Deze effecten maken (bestuurlijke) opschaling urgent. Denk hierbij aan:

- De decentralisatie van rijks- en provinciale taken gaat gepaard met flinke budgetkorting als gevolg van rijksbezuinigingen. Kleine gemeenten hebben niet de kennis, capaciteit en geld in huis om dergelijke grote taakuitbreidingen, die niet voorzien zijn van voldoende middelen, zelf adequaat in te voeren. Dit gaat ten koste van de zorg voor onze inwoners. Voor invoering van dit soort omvangrijke decentralisaties is – dure - externe capaciteit nodig of ondersteuning vanuit de grote buurgemeenten. Bij de decentralisaties van jeugdzorg, AWBZ en participatiewet heeft het rijk al op voorhand aangegeven dat deze alleen opgepakt mogen worden door grote steden of samenwerkingsverbanden. Schijndel en Sint-Oedenrode zijn hiervoor aangesloten bij een samenwerkingsverband voor het sociale domein in de Meierij. Dit is ook één van de sporen uit het vervolgonderzoek naar de samenwerking.
- Schaalvergroting, waaronder het flink verminderen van het aantal gemeenten, is rijksbeleid. Vanuit het Rijk wordt hierop ook financieel gestuurd. Samenwerkingsconstructies hebben niet de voorkeur van de minister van Binnenlandse zaken vanwege het 'democratisch gat'; burgers hebben dan alleen 'getrapte' invloed op wat er voor hen wordt geregeld. Wanneer een gemeente de schaal heeft of krijgt om de taken zelf naar behoren te vervullen heeft de burger zelf direct invloed via het eigen college en de eigen gemeenteraad.
- De provincie en Vereniging van Brabantse Gemeenten (VBG) zijn uiteraard ook niet voor niets het traject (Veer)krachtig Brabants Bestuur gestart. Juist vanuit de zorg of gemeenten de komende jaren de taken nog wel adequaat zouden kunnen uitvoeren, is de gemeenten via dit traject een spiegel voorgehouden om als gemeenten zelf te kunnen bepalen of zij voldoende bestuurskracht hebben en houden met het oog op de ontwikkelingen en opgaven die op hun afkomen. Met de commissie (Veer)krachtig Brabants bestuur zijn onze

beide gemeentebesturen van mening dat zij op dit moment nog wel voldoende bestuurskracht hebben. Echter, met het oog op de toekomstige ontwikkelingen en opgaven zijn onze burgers beter af met een gemeente met een grotere omvang. Alleen op die manier zijn er voldoende middelen (in geld en menskracht) om de dienstverlening en het voorzieningenniveau voor onze inwoners op peil te houden.

- Beide gemeenten kennen veel zogenaamde 'éénpitter-functies' en veel medewerkers met een breed functieprofiel; zij moeten van 'vele markten thuis' zijn. De organisaties kennen daardoor ook een zeer hoge werkdruk en er is nauwelijks ruimte voor specialisatie en innovatie, zoals de digitalisering en (burger)participatie. Dit maakt de gemeente, zeker bij langdurige ziekte en nieuwe (beleids)ontwikkelingen, erg kwetsbaar en zet de kwaliteit van onze dienstverlening naar burgers en partners onder druk. Deze kwetsbaarheid en het onvoldoende kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en benodigde kwaliteitsverbeteringen is alleen op te vangen via externe inhuur of door een beroep te doen op specialisten bij de grotere gemeenten.
- Voor het realiseren van grotere ambities ontbreekt geld en menskracht bij kleinere gemeenten. Deze gemeenten komen steeds meer in een situatie terecht dat zij alleen nog maar het bestaande zo goed mogelijk kunnen blijven beheren. Voor grootschalige, complexe of dure investeringen of vervanging van zaken die niet meer eenvoudig hersteld kunnen worden is steeds minder ruimte.
- Kleinere gemeenten, zoals de onze, hebben weinig positie en slagkracht in relatie tot leveranciers en maatschappelijke gesprekspartners. Bij kleine gemeenten is er ook minder capaciteit voor bijdragen aan regionaal en landelijk beleid en innovaties. Voor onze burgers kunnen wij de belangen dan ook minder goed behartigen. Dat kost onze gemeenschap onder andere geld en werkgelegenheid.
- De lokale verschillen tussen gemeenten in ondermeer beleid, regelgeving, vergunningverlening en werkwijze kosten onze ondernemers en maatschappelijke partners veel tijd en geld.
- Door de vergrijzing, in combinatie met de schaarste aan middelen, zal onze positie op de arbeidsmarkt over een aantal jaren behoorlijk verslechteren. Niet alleen ten opzichte van het bedrijfsleven, maar ook ten opzichte van grotere (buur)gemeenten. Dit komt de kwaliteit van onze dienstverlening niet ten goede.
- Het aantal raadsleden wordt de komende jaren minder als gevolg van rijksbeleid, terwijl het takenpakket van gemeenten flink gaat toenemen als gevolg van de decentralisaties van ondermeer jeugdzorg, AWBZ en de Participatiewet. De taak van raadsleden wordt daardoor zwaarder.
- Met het oog op de eerder genoemde 3 K's van kwetsbaarheid, kwaliteit en kostenbeheersing zijn we als gemeenten samenwerkingsverbanden aangegaan. In de praktijk blijkt dat deze om veel afstemming en compromissen vragen en vaak niet het beleid en zaken opleveren die men lokaal van belang acht. Dit leidt tot de nodige 'ambtelijke en bestuurlijke drukte', stroperigheid en onenigheid over doelen, beleid, uitvoering en aansturing. Hierdoor kost samenwerking meer geld en menskracht en is deze minder effectief en efficiënt dan tevoren gedacht. Dit is niet in het belang van onze burgers: noch in tijd en geld, noch inhoudelijk.
- Bij samenwerkingsverbanden worden bevoegdheden die normaal aan colleges of raden toebehoren, via bijvoorbeeld een WGR-regeling, op afstand gezet. Daarmee wordt ook de democratische invloed van burgers op afstand geplaatst. De herkenbaarheid van besluitvorming wordt dan diffuus omdat er door gemeenten wel zaken ingebracht kunnen worden, maar het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling uiteindelijk besluit. Er ontstaat zo een 'democratisch gat', waarbij burgers alleen nog maar 'getrapt' invloed hebben op datgene wat er voor ze wordt geregeld. Dit is niet in belang van onze burgers.

Nut bestuurlijke fusie aan de hand van analyse samenwerkings-/bestuursmodellen

Bovenstaande toont de noodzaak en urgentie tot opschaling. Niets doen en de huidige situatie voortzetten is geen optie. Vervolgens doet zich dan de vraag voor hoe wij de opschaling dan willen vorm geven. In de discussie over opschaling van gemeentelijke taken dienen zich vele vormvarianten aan. Iedere variant heeft voor- en nadelen. Het is aan gemeenten zelf om te bepalen welke variant, of combinatie ervan, lokaal het beste past. De beoordeling dient naar ons idee te geschieden vanuit het beeld van onze burgers: dus van buiten naar binnen.

Zoals gezegd maken we voor de onderbouwing van de keuze voor een bestuurlijke fusie gebruik van de analyses van de bestuurskundige Boogers en van de Peel- en Maasgemeenten. Onze onderbouwing wordt dus gevoed vanuit theorie én praktijk.

Bestuurskundige Boogers¹, destijds verbonden aan de Universiteit van Tilburg, heeft een keuzemodel ontwikkeld, waarmee gemeenten de voor- en nadelen van diverse samenwerkings-/bestuursmodellen kunnen afwegen. Het uitgewerkte keuzemodel van Boogers is opgenomen als bijlage 2 in het bijlagenboek. Kern van het model is een drietal criteria, waarmee de verschillende vormen van samenwerking worden beoordeeld: daadkracht, democratie en duurzaamheid. Boogers onderscheidt daarbij de volgende vormen van samenwerking:

- Een nuloptie (behoud van status quo)
- Het uitbesteden van taken
- Gemeenschappelijke administratie (shared services)
- Ambtelijke fusie
- Regionale beleidsvorming
- Volledige gemeentelijke fusie (herindeling)

De Peel- en Maasgemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel hebben enkele jaren geleden ook stilgestaan bij hun toekomstige (bestuurlijke) situatie en organisatie, mede naar aanleiding van het destijds in Limburg gehouden bestuurskrachtonderzoek. Deze gemeenten zijn met elkaar in gesprek gegaan over hun toekomstvisie en identiteit en hebben een drietal bestuurs-/samenwerkingsmodellen gezien: de autonome gemeente (vanuit de toenmalige situatie), het SETA-model (waarbij SETA staat voor 'Samen En Toch Apart', in feite een ambtelijke fusie) en bestuurlijke fusie (herindeling).²

Allereerst hebben leden van de gemeenteraden en de colleges van de gemeenten uit de regio Peel en Maas de criteria aangegeven om de voor- en nadelen van de drie genoemde modellen in beeld te brengen en om deze te kunnen wegen. De Peel- en Maasgemeenten onderscheidden de volgende criteria:

- *Bestuurlijk*: bestuurskracht/effectiviteit en evenwichtig bestuur.
- *Bedrijfsmatig*: dienstverlening richting de burger, gezonde financiële huishouding, kwaliteit ambtelijke organisatie, interne complexiteit.
- *Gemeenschap*: afstand burger – bestuur, burgerbetrokkenheid.

De Peel- en Maasgemeenten hebben vervolgens de voor- en nadelen van de verschillende bestuursmodellen op een rij gezet en hebben deze daarna gewogen. In bijlage 2 is het resultaat van deze analyse opgenomen.

Ofschoon ieder samenwerkings-/bestuursmodel voor- en nadelen kent komen zowel Boogers als de Peel- en Maasgemeenten tot de slotsom dat een bestuurlijke fusie het beste uit de afweging komt. Echter, dat is niet de reden dat we hun analyses naar voren brengen. We willen met hun analyses graag inzicht geven in de argumenten bij het maken van een keuze voor een bepaald bestuurs- of samenwerkingsmodel. De argumenten hebben we gerubriceerd naar de door Boogers geïntroduceerde begrippen daadkracht, democratie en duurzaamheid. De voornoemde criteria die de Peel- en Maasgemeenten hebben gebruikt om de samenwerkings-/bestuursmodellen te beoordelen hebben we hiernaar vertaald. Hieronder hebben we ons beperkt tot de voor- en nadelen van een bestuurlijke fusie. Voor een overzicht van de voor- en nadelen van de huidige situatie en van andere samenwerkings-/bestuursmodellen wordt verwezen naar bijlage 2 van het bijlagenboek. De huidige situatie hebben we in deze samenvattende verkenning achterwege gelaten, aangezien de belangrijkste argumenten in feite al zijn genoemd in de vorige paragraaf over de noodzaak en urgentie tot opschaling.

De wijze waarop een ieder de argumenten weegt laten we graag aan een ieder. Deze weging is onzes inziens geen simpele optelsom. De politiek is aan zet om te bepalen hoe de argumenten gewogen moeten worden en welk model het beste bij de eigen situatie past. Die weging is voor iedere regio en gemeente specifiek.

¹ Dr. M. Boogers & Mw. J. van der Heijden, *Tilburgse school voor Politiek en Bestuur, Universiteit van Tilburg, december 2008*

² Deze analyse is terug te vinden in het document: 'Nota Weging Bestuursmodellen voor de Regio Peel en Maas'.

Zo hebben de Peel- en Maasgemeenten de bestuurs-/samenwerkingsmodellen gewogen door deze te verbinden met de ontwikkelingen die op hen afkwamen, hun maatschappelijke opgaven en toekomstvisie. Het is aan de gemeenteraden in Schijndel en Sint-Oedenrode om te bezien of en hoe zij de argumenten wegen, met het oog op het komen tot een toekomstbestendige en bestuurskrachtige gemeente voor onze burgers.

Voor- en nadelen van een bestuurlijke fusie

Daadkracht:

- Door ambtelijke en bestuurlijke samenvoeging met één of meerdere gemeenten wordt de capaciteit van de gemeente flink vergroot. De kwetsbaarheid neemt af en de kwaliteit neemt toe. Omdat het ambtelijk apparaat groter is geworden ontstaat er ruimte om de dienstverlening en taakuitvoering te verbeteren en te vernieuwen. Bijvoorbeeld in relatie tot de digitalisering en het kantelen van de verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving. Maar is er ook meer capaciteit om bijvoorbeeld de openingstijden te verruimen.
- Omdat de gemeenten samengevoegd worden kunnen nieuwe opgaven slagvaardiger worden aangepakt. Denk in dit verband aan decentralisatie van rijkstaken en invoering van nieuwe wet- en regelgeving.
- In gemeente en gemeenschap ontstaat nieuw elan in de gemeente en gemeenschap. Er komt tijd en ruimte voor frisse ideeën en innovatie. *** Kans om takenpakket en rol echt aan te passen aan deze tijd waarin de samenleving zelf weer een steviger rol krijgt; zelfsturing, participatie. Leefbaarheid
- De vergroting van de gemeente betekent verder dat zij een steviger positie inneemt ten opzichte van andere overheden, instellingen en leveranciers, zodat de gemeente beter in staat is haar beleidskeuzes te bereiken en een stevigere onderhandelingspositie heeft. De gemeente kan dus met minder moeite en geld zaken voor haar burgers realiseren. De gefuseerde gemeente dient wel alert te zijn op mogelijke toename van concurrentie tussen de verschillende kernen.
- De ambtelijke voorbereiding gebeurt onder eenduidige politieke visie en er is slechts één politiek bestuur dat afwegingen maakt. Er staat slechts één gemeentebestuur aan het roer. Ook de ambtelijke aansturing is éénvoudig. De beleidsontwikkeling en besluitvormingsprocessen zijn effectief en efficiënt. Dit is een direct belang van onze burgers.
- De ambtelijke en bestuurlijke drukte is gelijk aan die van één zelfstandige gemeente. Deze eenduidige en heldere besluitvorming is ook duidelijk voor de burger en er gaat geen geld en menskracht verloren aan ambtelijke en bestuurlijke drukte rondom afstemming bij samenwerkingsverbanden.
- Ondernemers en maatschappelijke partners kunnen zich beperken tot één overleg- en onderhandelingspartner en hebben te maken met uniform beleid regelgeving en werkwijze. Dit bespaart hen veel tijd en geld.
- Er komt (bestuurlijk) meer aandacht voor kaderstelling en hoofdlijnen. De afweging ten aanzien van details en individuele belangenafweging wordt minder een bestuurlijke zaak en meer een ambtelijke taak.
- Opgeschaalde of samengevoegde gemeenten komen mogelijk meer in aanmerking voor budgetoverheveling vanuit het Rijk. Dit omdat het Rijk via de financiële geldstromen bewust stuurt op realisatie van rijksbeleid, waaronder het streven van het Rijk naar minder, maar grotere gemeenten (geldstromen zullen daardoor meer naar grote gemeenten gaan).
- Het bij elkaar voegen van middelen van de afzonderlijke gemeenten biedt vaak meer financiële speelruimte. In zo'n situatie lukt het gemakkelijker om bepaalde voorzieningen te realiseren of te behouden. Bijvoorbeeld op het terrein van sport en cultuur.

- Wat betreft de kostenontwikkeling³ verder het volgende. Op korte termijn kan de daadkracht van de nieuwe gemeente wat minder zijn, vanwege de tijd en kosten die de fusie zelf met zich meebrengt. Over het algemeen is de kosten-/batenontwikkeling van samengevoegde gemeenten vervolgens structureel beter dan wanneer deze niet waren gefuseerd. Ondanks de (onvermijdelijke) toename van meer bureaucratie. Overigens kunnen na verloop van tijd ambities meegroeien met de nieuwe schaal. Kosten nemen dan navenant toe. In ieder geval is de ontwikkeling van kosten en baten van gemeenten die bestuurlijk fuseren gunstiger, dan die van gemeenten die kiezen voor ambtelijke samenwerking.

Democratie:

- Bij een bestuurlijke fusie wordt de afstand tussen inwoners en gemeentebestuur in principe groter en kan de betrokkenheid en het draagvlak onder burgers wat onder druk komen. Immers, de fysieke afstand, maar ook het aantal inwoners per raads- of collegelid wordt groter. Inwoners kunnen dan minder gemakkelijk hun wensen en opvattingen kenbaar maken aan het gemeentebestuur en omgekeerd zullen raadsleden en collegeliden meer moeite moeten doen om contact te maken en te houden met de burgers. Richting gemeente(bestuur) kunnen de lijnen wat langer, formeler en logger worden. Het belang van dorps- en wijkraden en andere vormen van participatie nemen dan ook toe. Overigens vervullen dorps- en wijkraden, ondernemersverenigingen, cliëntenplatforms en klankbordgroepen nu ook al in beide gemeenten een belangrijke functie ten aanzien van signaleren en participeren. En vinden beide gemeentebesturen het van groot belang om de participatie en zelfsturing door de kernen te bevorderen; zij volgen hierin graag het voorbeeld van de gemeente Peel en Maas.
- Hier staat tegenover dat een fusiegemeente door haar grotere daadkracht beter in staat is om de 'democratische volkswil' in beleid en uitvoering om te zetten. Daar waar eerst geen capaciteit en middelen voorhanden waren om bepaalde voorzieningen of dienstverlening te realiseren, lukt dat in een grotere gemeente makkelijker; juist ook omdat men hiervoor gemakkelijker subsidies en andere bijdragen weet te verwerven.
- Gemeenten die zijn samengevoegd hoeven minder een beroep te doen op samenwerkingsverbanden. Gemeenteraad en college zijn zelf meer aan zet en minder afhankelijk van 'getrapte' besluitvorming via samenwerkingsverbanden. Het 'democratisch gat' is daardoor minder vaak aan de orde en burgers kunnen via hun gemeentebestuur rechtstreeks invloed uitoefenen op het beleid, de uitvoering daarvan en de controle daarop. De 'democratische legitimatie' is bij gefuseerde gemeenten dus beter geborgd.
- De gemeente wordt onderdeel van een groter geheel. De identiteit van de kernen van de gemeente daarmee ook. Maar dat is geen probleem. De kracht van de gemeenschap bepaalt namelijk vooral de identiteit van een kern, niet de bestuurskracht van de gemeente waartoe een kern behoort. In feite gelijk aan de situatie op dit moment. Immers, Olland, Boskant en Nijnsel hebben nu ook hun eigen identiteit ten opzichte van Sint-Oedenrode en Wijbosch ten opzichte van Schijndel. Dat blijft na een fusie. Juist omdat de kracht van de gemeenschap zo bepalend is voor de identiteit en ook de leefbaarheid van een kern, willen beide gemeenten de rol van dorps- en wijkraden versterken. Ook vanuit het idee van zelfsturing.

Duurzaamheid:

- Een samenvoeging van gemeenten is de meest toekomstbestendige optie. Het zorgt ervoor dat het lokaal bestuur ook voldoende is toegerust voor toekomstige taken en nieuwe beleidsopgaven.
- Een gefuseerde gemeente heeft een betere positie op de arbeidsmarkt. Dit maakt het ook gemakkelijker om specialisten aan te trekken, waardoor minder een beroep hoeft te worden gedaan op externen.
- Het vermogen om strategisch beleid te formuleren voor lokale (en regionale) vraagstukken en ontwikkelingen neemt toe. De gemeente is dan ook beter voorbereid op belangrijke nieuwe ontwikkelingen en kan daar ook meer invloed op uitoefenen. Dit versterkt de sociaal-economische positie van de gemeente en de gemeenschap, waaronder het bedrijfsleven. Zeker ook op de langere termijn.

³ Zie hiervoor ondermeer de gegevens van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) en onderzoek van adviesbureau Leeuwendaal, waarover op 12 april jl. een artikel verscheen in het weekblad Binnenlands Bestuur.

Schaalvergroting: van alle tijden

Graag willen we hier nog aan toevoegen dat schaalvergroting van alle tijden is. Zo is volgens gegevens van het CBS het aantal gemeenten door gemeentelijke herindelingen teruggelopen van 1121 in 1900 tot 483 in 2004. Het gemiddelde inwonertal per gemeente nam in deze periode sterk toe, van 5 duizend in 1900 tot 34 duizend in 2004. Twee derde van deze toename is toe te schrijven aan de samenvoeging van gemeenten (een derde door autonome bevolkingsgroei). In Noord-Brabant werd het grootste aantal gemeenten opgeheven, aldus het CBS. Op 1 januari 2013 bedroeg het aantal gemeenten in Nederland in totaal 408, op 16.800.000 inwoners (dat is gemiddeld ruim 41.000 inwoners per gemeente). De laatste jaren bedraagt de afname van het aantal gemeenten ongeveer 10 per jaar.

Conclusie

Nu de kwaliteit van vooral kleine gemeenten, zoals de onze, door allerlei ontwikkelingen onder druk komt te staan, de kwetsbaarheid hoog is en de kosten steeds moeizamer beheersbaar worden, is de urgentie van opschaling sterk toegenomen. In dit hoofdstuk hebben we laten zien dat onze burgers bij deze noodzakelijke opschaling beter af zijn met een bestuurlijke fusie. Zeker ook omdat samenwerkingsconstructies ingewikkeld en relatief duur zijn en minder democratisch.

Uit onderzoek en praktijkervaring blijkt dat de dienstverlening van inmiddels gefuseerde gemeenten sterk is verbeterd. Inwoners van gefuseerde gemeenten merken dat zij voor meer zaken bij de gemeente terecht kunnen, ook digitaal. Bovendien zijn meer ambtenaren deskundig op een bepaald vakgebied, dus is de kans groter dat zij een (andere) ambtenaar treffen die van de 'hoed en rand' weet; ook bij afwezigheid van een ambtenaar vanwege ziekte of vakantie of op een specialistisch vakgebied. Ook is de inwoner minder afhankelijk geworden van die ene ambtenaar die voorheen verantwoordelijk was voor vele taken tegelijkertijd. Doordat gemeenten minder externen inhuren zijn er meer ambtenaren die de lokale situatie kennen. Grotere gemeenten hebben ook ruimere openingstijden en kortere doorloop- en afhandeltijden, waarop ook directer wordt toegezien. De inwoner merkt verder dat de dienstverlening vaak meer 'bij de tijds' is geworden en dat de fusiegemeente gemakkelijker kan investeren en innovaties doorvoeren. Bijvoorbeeld als het gaat om digitale dienstverlening, waaronder de inzet van sociale media hierbij. Verder blijken gefuseerde gemeenten beter in staat om het voorzieningenniveau op peil te houden en op elkaar af te stemmen. Ook op buurt- en wijkniveau. Verder valt het de inwoners van gefuseerde gemeenten op dat juist deze de afstand tot de burger zo goed hebben weten te verkleinen doordat deze gemeenten kiezen voor een stuk zelfsturing door dorpen, wijken en buurten. Hierbij wordt de rol van dorps- en wijkraden versterkt, ook door de inzet van buurtbudgetten en buurtteams. Schaalvergroting en schaalverkleining gaan hier dus goed hand in hand.

Doordat college- en raadsleden ook over meer zaken zelf gaan (omdat zij die niet meer hebben uitbesteed of ondergebracht in een samenwerkingsverband) zijn zij op meer zaken zelf direct aanspreekbaar. En grotere, gefuseerde, gemeenten hebben een betere onderhandelingspositie ten opzichte van andere overheden, maatschappelijke partners (die ook steeds vaker zijn gefuseerd) en leveranciers. Zij doen er meer toe en krijgen daardoor meer voor elkaar, voor minder geld. En dat allemaal in het belang van de burgers waarvoor zij gaan en staan. Tot slot blijkt uit onderzoek en ervaring dat deze voordelen uiteindelijk tegen lagere kosten worden gerealiseerd (waardoor belastingverhoging beperkt kan worden).

Bovenstaande laat zien dat de huidige situatie en ontwikkelingen opschaling urgent maken. Onze bestuurskracht komt steeds meer onder druk. Niets doen is geen optie en zou op enig moment kunnen leiden tot geforceerde ingrepen van bovenaf. Wij willen het nu goed organiseren en hierbij zelf het stuur in hand nemen, zodat we goed en tijdig voorbereid zijn op de toekomstige ontwikkelingen en opgaven. Dat vraagt om doorpakken.

Zoals hiervoor onderbouwd, zien wij in een bestuurlijke fusie een probate manier om aan de noodzaak tot opschaling adequaat het hoofd aan te bieden. Een bestuurlijke fusie is het meest geschikt in het licht van daadkracht, democratie en duurzaamheid, maar ook in het kader van het terugdringen van bestuurlijke drukte en daarmee gepaard gaande kosten, het bieden en borgen van kwaliteit door het adequater kunnen ontwikkelen en aantrekken van de benodigde deskundigheid en het wegnemen van kwetsbaarheid. In feite gaat het om de drie k's die al eerder naar voren zijn gebracht. Het nut en de noodzaak van een bestuurlijke fusie liggen dus in de belangen van onze burgers. Zo kunnen zij beschikken over een daadkrachtig en duurzaam lokaal gemeentebestuur, met goede democratische waarborgen. Op die manier zijn onze gemeenten toekomstbestendig en bestuurskrachtig voor lange tijd.

5. Toekomstbestendige schaal

Schaalgrootte

Zoals al uit het vorige hoofdstuk bleek heeft schaalgrootte invloed op de bestuurskracht, kwetsbaarheid, kwaliteit en kosten van gemeenten. Verder hebben grote autonome gemeenten meer kracht en macht om zaken voor elkaar te krijgen. Vandaar dat wij hebben gepleit voor een bestuurlijke fusie. Centrale vraag in dit hoofdstuk is: welke schaalgrootte is toekomstbestendig? Hierop is niet eenvoudig antwoord op te geven. Een vaste norm bestaat niet. We kunnen de schaalgrootte wel in perspectief plaatsen van de ontwikkelingen in tijd en omgeving.

Schijndel en Sint-Oedenrode hebben samen ongeveer 41.000 inwoners. Bij elkaar zijn beide gemeenten dan net zo groot als een gemiddelde gemeente op dit moment. De vraag is of dit toekomstbestendig is. Met een bestuurlijke fusie willen we bereiken dat we de toekomstige taken voor in ieder geval de komende 15-20 jaar voor een groot deel zelfstandig kunnen oppakken. Mede gelet op de hiervoor geschetste landelijke ontwikkelingen en het rijksbeleid van decentralisatie van taken en opschaling van gemeenten, lijkt een omvang met een inwonertal van 41.000 ons dan te klein.

Bovendien zien we dat meerdere gemeenten met een omvang tussen de 30.000-50.000 inwoners zelf aangeven te opteren voor (verdere) opschaling. In onze regio is Veghel daarvan een voorbeeld. Daarnaast zien we bij recente initiatieven voor bestuurlijke fusie in den lande dat men nu meestal opteert voor gemeenten die na opschaling meer dan 50.000 inwoners hebben. Ook blijkt uit onderzoek⁴ dat de financiële effecten voor fusiegemeenten tot 50.000 inwoners negatiever zijn dan voor de grotere gefuseerde gemeenten (zie ook bijlage 5).

In dit kader is het ook goed om de criteria te bezien die het Rijk hanteert bij de zogenaamde ARHI-procedure, de wettelijke regeling voor herindeling. Deze criteria zijn:

- Een zo'n groot mogelijk draagvlak creëren voor herindelingsvoorstel: lokaal bestuurlijk, maatschappelijk en regionaal (zie verder hoofdstuk 7).
- Inhoudelijke noodzaak: bestuurskracht, regionale opgaven en samenhang, financieel perspectief, urgentie.
- Overige criteria: duurzaamheid, interne samenhang nieuwe gemeente, evenwichtige regionale bestuurlijke verhoudingen.

In relatie tot de schaal van de gemeente zijn dan vooral de volgende (sub)criteria van belang:

Bestuurskracht:

- in staat zijn de maatschappelijk opgaven en wettelijke taken op te pakken;
- bestuurders met de juiste kwaliteiten, sturing en besluitvorming over de uitvoering van en verantwoording over beleid;
- voldoende robuuste organisatie in staat om taken en verantwoordelijkheden op een professionele wijze uit te oefenen;
- de regierol oppakken naar medeoverheden en maatschappelijke partners;
- bij vormgeving van beleid rekening houden met diversiteit van verschillende lokale gemeenschappen, actief kernbeleid of wijkgericht werken.

Regionale opgaven en samenhang:

- de bijdrage die een nieuwe gemeente in regionaal verband kan leveren heeft niet alleen betrekking op een goede taakuitoefening voor het eigen grondgebied;
- versterking van regionale bestuurskracht, nodig om economische, ruimtelijke en sociaal maatschappelijke functies eenduidiger te verdelen binnen de regio.

Financieel perspectief van gemeenten:

- gemeenten dienen over voldoende weerstandcapaciteit te beschikken om taken over langere termijn adequaat te kunnen vervullen.

⁴ Zie onderzoek van F. Knaack Advies VV, waarover op 12 april 2013 in Binnenlands Bestuur is gerapporteerd.

Urgentie:

- hierbij aangeven wat de mogelijke consequenties zijn voor de betrokkenen gemeenten indien de herindeling niet met ingang van de beoogde datum plaats vindt. Aspecten bestuurskracht, regionale maatschappelijke opgaven en samenhang en financieel perspectief worden daarmee afgezet tegen de factor tijd.

Duurzaamheid:

- gemeente moet goed zijn toegerust voor langere periode;
- voorkomen om op korte termijn weer bij een herindeling betrokken te worden;
- de directe omgeving is hierbij ook bepalend;
- vooraf toetsen of er sprake is van meer voor de hand liggende gemeenten die bij herindelingsproces betrokken zouden moeten worden (dit heeft, net als het criterium van interne samenhang van nieuwe gemeente, in het bijzonder ook een relatie met het profiel; zie hoofdstuk 6).

Evenwichtige regionale bestuurlijke verhoudingen:

- een bestuurlijke partner die in staat is een meerwaarde te leveren bij het oppakken van regionale opgaven, samenwerking met andere gemeenten en provincie; omliggende gemeenten mogen niet in hun ontwikkeling belemmerd worden, er mag geen sprake zijn van 'restproblematiek' ten koste van andere gemeenten.

Als wij als Schijndel en Sint-Oedenrode deze criteria op een rij zetten, dan is een bestuurlijke fusie van alleen onze twee gemeenten onvoldoende. Een fusie op dat schaalniveau is op termijn onvoldoende bestuurskrachtig en toekomstbestendig. Zeker tegen de achtergrond van de maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen en opgaven die op ons afkomen. Wij willen daarbij voorkomen dat we in enkele jaren een soort 'dubbelslag' moeten maken, waarbij na samenvoeging van onze beide gemeenten, een opschaling met andere gemeenten volgt. Dat kost veel te veel tijd en menskracht en leidt tot een intern gerichte focus. Wij willen een schaal die maakt dat wij voor de komende 15-20 jaar op dat punt klaar zijn.

Een bestuurlijke fusie op de schaal van de gehele Meierij achten wij daarentegen te groot. Het samenvoegen van de gehele Meierij levert niet alleen fysiek een te omvangrijke gemeente op, maar ook sociaal. Daarvoor bestaat er ook onvoldoende verwantschap binnen dit gebied. In dit verband willen wij ook graag wijzen op een artikel van Binnenlands bestuur van 12 april jl, waarbij het bureau Leeuwendaal het scenario schetst van een doorontwikkeling naar zelfstandige gemeenten met een omvang van 70.000-100.000 inwoners. Het bureau gaat uit van deze schaal aangezien gemeenten van deze omvang nog redelijk overzichtelijk zijn. Daarboven wordt de bestuurbaarheid en het aansturen van de organisatie ingewikkelder (zie ook bijlage 5 van het bijlagenboek).

Daarom zien wij graag dat buurgemeenten zich bezinnen om zich aan te sluiten bij ons fusietraject. In dat kader is het relevant te melden dat de gemeente Veghel heeft aangegeven dat zij opteert voor een samengaan met onze gemeenten. Het college van Veghel heeft namelijk op 16 april jl. het volgende besluit genomen, dat door de gemeenteraad van Veghel op 25 april jl. unaniem is onderschreven: "*Vanuit de belangen van Veghel zien wij uiteindelijk een gemeente bestaande uit de REVUSS gemeenten, al dan niet met de gemeente Bernheze, als stip op de horizon. Op dit moment lijkt dat niet haalbaar gelet op de huidige opvattingen van de verschillende buurgemeenten. **Daarom ligt de focus als eerste op het samengaan met de gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode.** Van oudsher bestaan er banden met beide gemeenten. Ook het profiel van deze gemeenten sluit goed aan bij het onze en wij hebben goede ervaringen met beide gemeenten in de huidige samenwerkingsverbanden. Ook het feit dat de gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode hebben uitgesproken daadwerkelijk te willen opschalen ervaren wij als een pré. Mocht het zo zijn dat gedurende het proces van samengaan van Veghel, Schijndel en Sint-Oedenrode er alsnog toenadering wordt gezocht door de gemeenten Uden en/of Bernheze, dan is het aan de drie gemeenten in gezamenlijkheid om te bepalen hoe zij hiermee omgaan.*".

Inmiddels heeft de gemeente Veghel ons ook een brief gestuurd waarin zij onze reactie vraagt op dit standpunt (zie bijlage 6). Deze is als volgt. Gelet op de door ons beoogde schaalgrootte en profiel zien wij Veghel als een geschikte gesprekspartner bij een bestuurlijke fusie. Dat geldt ook voor de situatie dat er vanuit andere Meierijgemeenten belangstelling is voor aansluiting bij ons bestuurlijk fusietraject. Bernheze en Uden passen hier volgens ons niet bij, gegeven de beperkte onderlinge verwantschap. We vragen de gemeenteraden dan ook om zich bij de raadsbehandeling van deze verkenning, over de partnerkeuze uit te spreken. Dit geeft de gewenste duidelijke

lijkheid voor ons eigen vervolgtraject, maar is ook verhelderend naar andere gemeenten, in het bijzonder de andere Meierijgemeenten en Veghel.

6. Toekomstig profiel Schijndel en Sint-Oedenrode

Historie Meierij

In het dossier van samenwerking tussen gemeenten in de Meierij van 's-Hertogenbosch, willen wij u graag enige historie ten aanzien van de Meierij meegeven. De naam Meierij wordt tegenwoordig meestal gereserveerd voor de streek ten noorden van de lijn Tilburg – Helmond, zodat de Kempen en een deel van Peelland erbuiten vallen. Met name het gebied rond Sint-Michielsgestel, Boxtel, Schijndel, Veghel en Sint-Oedenrode draagt heden ten dage de naam Meierij. Veghel droeg vanaf de 19e eeuw de naam *Parel van de Meierij*, verwijzend naar de regionale functie van Veghel in de Brabantse Midden-Meierij, terwijl Sint-Oedenrode de naam *Het groene hart van de Meierij* draagt. In 1998 werd door de provincie Noord-Brabant de gebiedsafbakening van de Meierij gemaakt, waarmee de huidige grenzen van de Meierij zijn bepaald en ook Haaren en Vught tot deze regio worden gerekend. Veghel rekenen wij ook tot de Meierij. In bijlage 3 wordt een korte historie van de regio gepresenteerd. Graag verwijzen we u hiernaar.

Mogelijke profielen

De gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode hebben vanuit de historie gezien een redelijk vergelijkbaar profiel. In een latere periode is het profiel van Schijndel wat gaan afwijken, door voornamelijk de vestiging van de kousenfabriek van Jansen – de Wit. Schijndel profileert zich nu – naast het landelijke groene beeld – ook als werkgelegenheidsgemeente. Het aantal arbeidsplaatsen van ca 11.500 is hiervan een teken. Kijkend naar een profiel voor de toekomst zou een mengvorm van economie in een groene omgeving wellicht passend kunnen zijn.

We hebben enkele mogelijke profielen hieronder kort en bondig op een rij gezet. In deze fase volstaat een korte omschrijving. De profielen geven nu slechts een richting aan. De uitwerking volgt pas deze zomer na besluitvorming over de richting. Dan is ook duidelijk of mogelijk andere gemeenten willen aanhaken bij ons fusietraject. Het spreekt voor zich dat het toekomstig profiel dan wordt bepaald door alle bij dit fusietraject betrokken gemeenten.

Het Goede Leven

Dit profiel verwijst naar het goede leven op het platteland. Kenmerkend zijn een mooi woonklimaat met prima voorzieningen, te midden van het groen. In dit profiel gaat het vooral om het benutten van kansen op het gebied van recreatie, toerisme, duurzaamheid, onderwijs en zorg. Een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid zijn daarbij een belangrijke voorwaarde. Dit profiel verwijst ook naar de visie die voor de Meierij als geheel is opgesteld en die ter kennisname is bijgevoegd.

Agro-Food

De regio Brabant Noordoost heeft de focus gelegd op Agro-Food als onderscheidend speerpunt. Voor ons profiel zouden wij hierop kunnen aanhaken. De agribusiness is bij ons al goed verankerd en één van onze buurgemeenten heeft wereldspelers in huis op het terrein van de voedingsmiddelenindustrie. Door te kiezen voor dit speerpunt versterken we de keten in onze regio en ook onze eigen positie op dit punt. Bij dit profiel hoort ook aandacht voor de gezondheid. Zowel ten aanzien van Agro, als met betrekking tot Food.

Economische dynamiek

Bij dit profiel stellen Schijndel en Sint-Oedenrode de economie en werkgelegenheid voorop. Beide gemeenten haken aan bij de economische motoren van de regio. Die zijn te vinden langs de as A50, van Eindhoven tot Oss. De gemeenten proberen zo de economische netwerken voor hun ondernemers en inwoners te versterken. Omgekeerd bieden Sint-Oedenrode en Schijndel de werknemers van deze economische sterke regio een prettig woonklimaat met voldoende voorzieningen, zoals scholen, winkels voor de dagelijkse boodschappen, sport- en recreatieve faciliteiten. De goede verbindingen voor het woon-werkverkeer met deze economische motoren liggen er al.

De genoemde drie profielen hebben een sterke focus. Dat is bewust gedaan om duidelijk te maken dat er ook echt iets te kiezen valt. Maar een combinatie is ook goed denkbaar. Maar ook dan is het van belang om bij de uitwerking hiervan heldere keuzes te maken en deze ook goed te profileren. Juist in deze tijd liggen er alleen kansen voor mensen en gemeenten die zich kunnen en durven te onderscheiden. Weet dus waarvoor je gaat en staat en voor en met wie.

Een toekomstbestendig profiel: *Goed Werken, Goed Leven*

Het uiteindelijke profiel volgt naar ons idee uit de visie op een toekomstige nieuwe gemeente. Daarbij gaat het om de vraag: wat voor gemeente willen (en kunnen) we voor onze gemeenschap zijn? Juist ook in het licht van de ontwikkelingen en opgaven die op ons afkomen en de toekomstvisies die we hebben. Met andere woorden, wat voor profiel is voor onze burgers het meest toekomstbestendig?

Bij het antwoord op deze vraag kunnen we ook de resultaten van het onderzoek 'Waar staat je gemeente?' betrekken, evenals de analyse van de maatschappelijke relaties die professor Tordoir opstelt in het kader van het traject '(Veer)krachtig Brabants Bestuur'.

Op basis van de huidige gegevens en inzichten kiezen onze beide colleges voor een onderscheidend combinatieprofiel onder de noemer: 'Goed Werken, Goed Leven'. Immers, als het ons allen economisch (weer) goed gaat, is er ruimte voor Het Goede Leven; zo kenmerkend voor de Meierij. Met andere woorden, met het Goed Werken moeten wij het Goede Leven zien te verdienen. Daarbij zien we vooral economische kansen door versterking van de ketens op het terrein van Agro-Food. Maar ook door de verdere ontwikkeling en profilering van ons toeristisch-recreatief pakket en ons prettige woonklimaat en vestigingsmilieu voor kleinschalige bedrijvigheid. Dat maakt ons niet alleen aantrekkelijk voor mensen in dit gebied, maar ook daarbuiten. Het college realiseert zich dat versterking van de keten op het gebied van Agro-Food strijdig zou kunnen zijn met het hebben en houden van een goed leefklimaat. Door in het gebied heldere keuzes te maken waar ruimte is voor juist het een en het ander wordt dit dilemma ondervangen. Bovendien wordt de komende jaren ook geïnvesteerd in het verder verduurzamen van de Agro-Foodketen.

Onderzoek 'Waar staat je gemeente?'

De gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode doen opnieuw mee aan het onderzoek 'Waar staat je gemeente?'. Inwoners geven via dit onderzoek aan in hoeverre zij tevreden zijn over allerlei aspecten van de gemeente en het gemeentebestuur. De resultaten van dit onderzoek zijn uiteraard ook relevant in het licht van deze verkenning. Vanwege deze verkenning heeft Sint-Oedenrode op het laatste moment ook nog vragen kunnen toevoegen over ondermeer de binding en oriëntatie met omliggende gemeenten ten aanzien van wonen, werken, winkelen en recreëren (in Schijndel lukte dat niet meer, aangezien de vragenlijsten al waren verzonden). Dit soort vragen is uiteraard relevant met het oog op samenwerking en een mogelijke bestuurlijke fusie. Aangezien de resultaten van dit onderzoek pas begin juni bekend zijn, zijn deze niet in deze verkenning opgenomen. Uiteraard worden deze wel zo snel als mogelijk openbaar gemaakt, zodat de uitkomsten eind juni a.s. meegenomen kunnen worden bij de afwegingen rondom deze verkenning.

Onderzoek Tordoir in relatie tot miniconferentie (Veer)krachtig Brabants Bestuur

Tijdens de miniconferentie op 10 juni a.s. naar aanleiding van het traject (Veer)krachtig Brabants Bestuur, waar de gemeenten Schijndel, Sint-Oedenrode, Veghel, Uden en Bernheze voor zijn uitgenodigd, presenteert professor Tordoir de uitkomsten van zijn onderzoek naar de maatschappelijke relaties in en rond het gebied van voornoemde gemeenten. Het gaat dan bijvoorbeeld om woon-werkrelaties, bezoek aan scholen en winkels, onderlinge verwevenheid tussen bedrijven e.d. Ook dit onderzoek geeft inzicht in de binding en oriëntatie van onze inwoners en ondernemers en ondersteunt ons bij de te maken keuzen in relatie tot voorliggende verkenning. De resultaten van dit onderzoek van professor Tordoir konden dus niet meer in voorliggende verkenning worden opgenomen, maar kunnen wel bij de besluitvorming eind juni a.s. over deze verkenning worden betrokken. Dat geldt ook voor de uitkomsten van het eindrapport van de adviescommissie (Veer)krachtig Brabants Bestuur, die op 14 juni a.s. worden gepubliceerd.

Partnerkeuze

Wanneer we een beeld hebben van het profiel dat we nastreven kunnen we ook beter onderbouwd onze partnerkeuze in relatie tot een bestuurlijke fusie bepalen. Wie kunnen dan onze partners hierin zijn? We denken dan aan andere gemeenten uit de Meierij en Veghel. Maar net als ons hebben ook deze gemeenten voor zichzelf na te gaan of zij (toch) voor een bestuurlijke fusie opteren en zo ja, welke gemeente(n) dan goed bij het door hen beoogde profiel passen. Net als tussen mensen, geldt ook voor gemeenten dat het belangrijk is dat men iets voor elkaar voelt en dat men iets voor elkaar kan betekenen. Heb je toegevoegde waarde naar elkaar toe? Samenwerking en zeker samenvoeging van gemeenten doe je tenslotte (ook) vanuit je hart. Ook de criteria vanuit de ARHI-procedure maken duidelijk dat het kiezen van een fusiepartner een weloverwogen keuze dient te zijn. Dat weerspiegelt zich vooral in de volgende (sub)criteria vanuit deze procedure:

Duurzaamheid:

- vooraf toetsen of er sprake is van meer voor de hand liggende gemeenten die bij herindelingsproces betrokken zouden moeten worden (zie ook hoofdstuk 5).

Interne samenhang van de nieuwe gemeente:

- de nieuwe gemeente kent een logische interne samenhang, die identiteit geeft aan de nieuwe bestuurlijke eenheid. Uitingvormen kunnen zijn: cultureel, sociaal, economisch, geografisch enz.;
- het moet niet alleen een administratieve eenheid worden waarbij inwoners en maatschappelijke organisaties zich niet of nauwelijks verbonden voelen;
- van de betrokkene gemeentebesturen mag een gemeenschappelijke visie worden gevraagd op welke wijze de nieuw te vormen gemeente inwoners en gemeenschappen kan betrekken bij de vormgeving en, indien gewenst, bij de uitvoering van beleid, zoals wijkgericht werken, actief kernbeleid en rol wijk- en dorpsraden.

Evenwichtige regionale bestuurlijke verhoudingen:

- een bestuurlijke partner die in staat is een meerwaarde te leveren bij het oppakken van regionale opgaven, samenwerking met andere gemeenten en provincie;
- omliggende gemeenten mogen niet in hun ontwikkeling belemmerd worden en 'rest problematiek' mag niet ten koste gaan van andere gemeenten.

Wanneer we bovenstaande in ogenschouw nemen is een keuze voor buurgemeenten zoals andere Meierijgemeenten of Veghel logisch. Deze sluiten goed aan bij het profiel van 'Goed Werken, Goed Leven'. Wij voelen ons daarbij niet alleen verwant met de centrale hoofdkernen vanuit deze gemeenten, maar ook met de omliggende dorpskernen. Het is uiteraard aan deze andere Meierijgemeenten of Veghel, voor zover die betrokken willen worden bij een mogelijk vervolgetraject, om aan te geven hoe zij concreet tegen het voornoemde profiel aankijken en hoe zij mee invulling willen geven aan het idee van zelfsturing en participatie. Deze verkenning vormt daarbij een belangrijk overlegdocument.

Thema's voor een toekomstbestendige gemeente

In het proces van onderzoek naar een mogelijke bestuurlijke fusie op termijn is voor gemeentelijke thema's een mogelijke visie geformuleerd, als ware de beide gemeenten al samengevoegd tot één nieuwe gemeente. Daarmee hebben we voorkomen dat relatief veel tijd besteed zou worden aan de weging en waardering van separate verworvenheden van iedere gemeente. Zo hebben we in betrekkelijk korte tijd concrete inhoudelijke bouwstenen kunnen aanleveren voor een profiel van onze nieuwe gemeente.

De thema's voor de toekomstige gemeente zijn gebaseerd op de resultaten van enerzijds de raadsbijeenkomst van 27 maart jl. en anderzijds ambtelijke werkgroepen rondom vergelijkbare thema's. Raads-, commissie- en collegeleden hebben op 27 maart stilgestaan bij de vraag: Wat voor gemeente willen, kunnen en/of moeten we zijn, met het oog op de maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven? Daarbij heeft men aangegeven wat men wil bereiken en belangrijk vindt, wat men wil behouden en ook wat losgelaten kan worden of overgelaten aan de gemeenschap. Ambtelijke werkgroepen hebben vervolgens ook stilgestaan bij de vraag wat dit betekent voor de gemeente (en de gemeenschap). Hieronder wordt de rode draad weergegeven van de resultaten van deze bijeenkomst en werkgroepen. In bijlage 4 van het bijlagenboek staat een uitgebreidere versie.

De volgende thema's zijn onderscheiden:

- Zorg en welzijn
- Onderwijs
- Vrije tijd, w.o. sport, cultuur, toerisme en recreatie
- Economie en werk
- Wonen en leefbaarheid
- Natuur en milieu
- Veiligheid en handhaving
- Gemeentelijke dienstverlening
- Bedrijfsvoering

Zorg en welzijn

Het streven is: dienstverlening dicht bij de burger, waarbij de eigen kracht van mensen en hun omgeving het uitgangspunt is, met een vangnet voor mensen met zwaardere problemen. Dit betekent een goede mix van voorzieningen dichtbij (in de wijk) en concentratie van (gespecialiseerde) voorzieningen op afstand (ook door slimme inzet technologie). Hiervoor is een kanteling nodig van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving, zeker in deze tijd met schaarse middelen. Het gaat hier niet alleen om een verandering van structuren en werkwijzen, maar vooral ook om een andere cultuur en houding. Van professionals en burgers.

Onderwijs

Bij het primair onderwijs richt het beleid zich op toegankelijkheid, de doorgaande leerlijn en talentontwikkeling (ook wat betreft sport en cultuur), brede school ontwikkeling. En op schaalvergroting van de besturen, zodat scholen in kleine kernen kunnen voortbestaan en voorzieningen voor speciaal onderwijs beter worden benut. Wat betreft het voortgezet onderwijs biedt fusie wellicht kansen voor een dependance in Sint-Oedenrode. Het bieden van (voortgezet) onderwijs hoort immers bij een goed woonklimaat. Verder streeft men naar harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang en vindt men dat bij leerlingenvervoer de eerste verantwoordelijkheid bij ouders ligt. Met het oog op de ontgroening zal er sprake zijn van hergebruik en herontwikkeling van bestaande onderwijsvoorzieningen (i.p.v. nieuwe). Bij het onderwijsbeleid en het beheer van de accommodaties gaan we ons ook meer richten op de netwerken van de maatschappelijke partners en gebruikers (w.o. ouders, leerlingen, partners/verenigingen die betrokken zijn bij de jeugd en/of de accommodatie). Met elkaar zullen we moeten leren omgaan met teruglopende budgetten en bijstellen van ambities, en zo nieuwe kansen creëren.

Vrije tijd, w.o. sport, cultuur, toerisme en recreatie

Vanuit het perspectief van de burger geldt: alle voorzieningen in het dorp en dichtbij. Vanuit de financiële situatie is dit geen houdbare zaak. Een fusie biedt mogelijkheden om naar het totale scala van voorzieningen te kijken en hierin keuzes te maken wat waar is/blijft. Door samen krachtiger te zijn is het doel om binnen redelijke afstand voldoende en kwalitatief goede voorzieningen te behouden/aanbieden. Basisvoorzieningen voor sport, cultuur en gemeenschap behoren, naast de basisschool, in iedere kern, liefst geclusterd en beheerd door de inwoners en verenigingen zelf. Theater en zwembad hoeven niet in iedere kern aanwezig te zijn/ blijven. Dit zal vanuit het perspectief van de burger niet gesteund worden, maar we moeten hier nuchter en zakelijk naar kijken. Wat betreft cultuur voegen we hier nog aan toe: we blijven dorpen en hebben geen stadse neigingen, cultuur is het bindmiddel van de samenleving en onze 'unique sellingpoints' willen we blijven eren: het cultuurhistorische erfgoed en het bruisende in Sint-Oedenrode (en diens trots op zijn afkomst) en de kunst in Schijndel. Verder stimuleren we onze ondernemers om de kansen op het gebied van toerisme en recreatie voluit te benutten.

Economie en werk

Het aanvullende maakt ons sterk. En biedt kansen. Bijvoorbeeld op het gebied van toerisme en recreatie, onderwijs en verbreding en verduurzaming van de plattelandseconomie. En hebben we een unieke positie door de combinatie van plezierig, Bourgondisch wonen tussen de bedrijvigheid van de grote werkgelegenheidsgemeenten. Daarbij zorgen wij voor een aantrekkelijk ondernemersklimaat en leggen wij de rode loper uit voor ondernemers als onderscheidende ambitie onder het motto 'Wat kunnen wij voor u betekenen?'. Wij stralen daarbij energie en dynamiek uit en grijpen de fusie aan voor vernieuwing en het versterking van de economische ketens en netwerken in en rondom ons gebied. Bijvoorbeeld op het terrein van Agro-Food. Ook liften wij mee op de dynamiek van Eindhoven Brainport, Veghel e.a. bedrijvigheid rondom as A50. Verder ondersteunen we ondernemers bij het aanpassen van winkel- en werkaanbod als gevolg van de digitalisering van de samenleving. Ook dragen we bij aan het mee in goede banen leiden van de effecten van de sterk veranderende arbeidsmarkt en maken we ons mee sterk voor een goede bereikbaarheid en ontsluiting naar de regio (infrastructuur). Uitgangspunt is gezamenlijk ondernemerschap: samen organiseren, samen betalen, gedeelde verantwoordelijkheid. Dat geldt ook voor centrum- en parkmanagement.

Wonen en leefbaarheid

De leefbaarheid van de kernen, ook de kleine, dient gewaarborgd te zijn, door ondermeer woningbouw en basisscholen. Zo blijven we aantrekkelijk voor jonge mensen, al realiseren wij ons goed dat de samenleving vergrijsd en dat dit gevolgen heeft voor de woningmarkt, de voorzieningen, accommodaties en de openbare ruimte. De winkelcentra en kernen willen we levendig houden met ieder een eigen identiteit. Participatie van inwoners is nodig voor de leefbaarheid van de kernen. Een eigen budget voor wijken en kernen helpt daarbij. Burgers en

verenigingen willen we steunen bij activiteiten door vanuit de gemeente te faciliteren en flexibiliteit te bieden. Het buitengebied geven we niet "prijs"; dat blijft open en groen. Al met al betekent dit goed inspelen op het veranderende vraagpatroon bij woningen, voorzieningen e.a. accommodaties. Dit betekent hergebruik en herontwikkeling van bestaande voorzieningen en openbare ruimte en aanpassing/vereenvoudiging van regelgeving. Met behoud of versterking van waardevolle kenmerken, zoals gezelligheid, sfeer en toegankelijkheid.

Natuur en milieu

We streven naar evenwicht en maatwerk voor ons groen; aan de ene kant hebben we oog voor natuurwaarden vanwege de (bio)diversiteit, aan de andere kant willen we ook van het groen kunnen genieten. We gaan ervoor dat we vóór 2025 (weer) uitgeroepen worden tot groenste gemeente van Europa. In en om de kernen en het centrum is het groen toegankelijk en biedt het recreatiemogelijkheden. Verder willen wij onze groene en cultuurhistorische parels behouden en versterken (ook i.r.t. ecologische verbindingzones en recreatie). Het agrarisch (productie)areaal neemt af. Dat biedt wel kansen voor verbreding en verduurzaming platteland. Een deel van de verbindingswegen maken we voor langzaam verkeer en recreatie toegankelijker. Duurzaamheid willen wij stimuleren, zodat de samenleving het (daarna) zelf oppakt. Ook met het oog op onze gezondheid. We denken dan aan vermindering en schoner energieverbruik, klimaatneutraal leven, zelf groente telen, gebruik lokale producten, lespakketten, schoonmaaktijden, wandeltochten, deelname aan Natuurwacht. Ook geven we stroken grond aan particulieren uit voor eigen gebruik/onderhoud, maar ook aan vrijwilligers voor natuurbeheer.

Veiligheid en handhaving

Wij blijven onze inwoners een veilige woon- en leefomgeving bieden met een zekere mate van dorps herkenbaarheid. Burgers blijven immers vooral vanuit hun eigen kern en gemeenschap veiligheid beleven. Het gaat dan ook om verkeersveiligheid en de daaraan gerelateerde kwaliteit van de infrastructuur (verlichting, wegen etc.). Ook zetten wij ons in voor meer sociale veiligheid en maken we meer en meer gebruik van social media, sociale alarmering en het Virtueel Dorpsplein. Bovendien willen wij meer 'blauw in de wijk', de rol van de vrijwilligers versterken vanwege lokale kennis en betrokkenheid, als ook de signaleringsfunctie van burgers bevorderen. Burgers kijken namelijk met een ander oog. Als grotere gemeente verwachten we dat we beter in staat zijn om in te spelen op het brede veld van veiligheid en handhaving. Een deel van de handhaving wordt daarbij ook regionaal opgepakt.

Gemeentelijke dienstverlening

Ons uitgangspunt is hierbij: digitale gestandaardiseerde dienstverlening waar dat kan, maatwerk/persoonlijk waar dat nodig is. Daarbij willen wij gebruik maken van nieuwe manieren van werken (naar de mensen toe) en aan onze burgers snel, gemakkelijk, deskundig en tegen een 'eerlijke' prijs diensten verlenen. Bij onze dienstverlening gaat het verder om gastvrijheid, goede communicatie, helder taalgebruik, kennen en gekend worden. Vanuit vertrouwen gaan we ook meer ruimte bieden voor burgers en partners voor het nemen van meer verantwoordelijkheid en initiatief; dat betekent minder regelgeving vanuit de gemeente. De komende jaren zullen we hierbij als gemeente(n) gezamenlijk een balans dienen te vinden tussen vernieuwing van de dienstverlening (betere service) en bedrijfsvoering (kosten). Daarvoor ontwikkelen we een Klant Contact Centrum (KCC), gaan we de kanalen waarmee onze burgers ons benaderen (post, e-mail, website, sociale media, telefoon, fysiek contact) beter op elkaar afstemmen en zaakgericht werken, zodat de klant ook kan zien hoe het staat met aanvraag of vergunning, en gaan we hiervoor een 'mid-office' bouwen. Dit om zaken die ons via voornoemde kanalen aan de front-office bereiken goed te verbinden met onze werkprocessen in de back-office. Het gaat uiteindelijk om het realiseren van een effectieve en efficiënte dienstverlening om onze in- en externe klanten nog beter van dienst te kunnen zijn.

Bedrijfsvoering

De organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering sluiten aan op onze dienstverlening. Onze dienstverlening en daarmee onze bedrijfsvoering wordt in toenemende mate digitaal, 24 uur per dag en 7 dagen per week. Dit vraagt om zaakgericht werken, standaardisering van werkprocessen en systemen en aandacht voor transparantie, gegevensveiligheid, kwaliteit en betrouwbaarheid. Ook zijn er de komende jaren minder mindelen voor meer, complexere en nieuwe taken. Gemeenten behouden bovendien de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van zorg, onderwijs en omgeving, maar zullen deze meer en meer invullen vanuit participatie en samenwerking. Ook de vastgoedportefeuille verandert, er is straks minder vastgoed, maar dit is wel breder inzetbaar. Scholen e.a. maatschappelijke instellingen, dorps- en wijkraden en andere bewonersgroepen, ondernemersverenigingen, buurgemeenten, KING, Dimpact, de Basisgemeente, leveranciers en adviseurs zien wij de komende jaren als onze be-

langrijkste partners. Wij zijn bovendien een organisatie die handelt vanuit het vertrouwen in burgers en zullen dan ook meer en meer zaken loslaten en overlaten aan de samenleving. Ditzelfde vertrouwen is er in de medewerkers. Ook daar worden verantwoordelijkheden laag in de organisatie neergelegd en worden medewerkers ingezet op kwaliteiten. Hierbij spelen wij ook in op het 'nieuwe' plaats- en tijdonafhankelijk werken. Al deze veranderingen vragen om een groot aanpassingsvermogen en brede, flexibele inzet van personeel, evenals procesgerichtheid, initiatief, lef en ondernemerschap. Dit betekent een forse aanpassing van de organisatie wat betreft structuur, aansturing, systemen, werkwijzen en cultuur.

7. Draagvlak en participatie

Draagvlak wezenlijk

Draagvlak voor gemeentelijke beslissingen is voor ieder gemeentebestuur van wezenlijk belang. Zeker als het om besluiten gaat die een gemeente in de kern raakt. De gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode zijn zich op dit moment aan het beraden over hun toekomst. Zo hebben de raden van beide gemeenten hun colleges de opdracht gegeven om enerzijds een visie te ontwikkelen op hun beider samenwerking, in de context van het realiseren van een bestuurlijke fusie op termijn en anderzijds een visie op samenwerking als nieuwe entiteit met de overige gemeenten binnen de Meierij. Het moge duidelijk zijn dat voor besluiten die hieruit voortvloeien draagvlak en actieve betrokkenheid nodig is. Bij onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners, gemeenteraden, ambtenaren en buurgemeenten. Draagvlak en betrokkenheid zijn niet alleen onze uitdrukkelijke eigen wens, maar ook een belangrijk criterium in de ARHI-procedure, zoals al eerder is aangegeven. Ons traject biedt dan ook alle gelegenheid voor participatie en het peilen en creëren van draagvlak. Hieronder wordt aangegeven hoe we dat voor ogen zien; aanvullende suggesties zijn uiteraard welkom.

Verkennde fase

De fase tot juni 2013 is een verkennende, oriënterende fase. Op basis hiervan bepalen de gemeenteraden van Schijndel en Sint-Oedenrode hun standpunt ten aanzien van de toekomstige bestuursvorm, de benodigde schaal en het profiel van de toekomstige gemeente(n). Ook bepalen de gemeenteraden eind juni of zij het voornemen tot een bestuurlijke fusie nader willen laten uitwerken en welke gemeenten daarbij worden betrokken. In de zomer van 2014 volgt dan het definitieve besluit tot herindeling door de hierbij betrokken gemeenteraden. Er is dan ook voldoende tijd en gelegenheid voor het bevorderen van draagvlak en participatie, alvorens de betrokken gemeenten definitief tot een bestuurlijke fusie besluiten en starten met het doorlopen van de ARHI-procedure. En deze procedure biedt juist ook waarborgen met het oog op het draagvlak voor een bestuurlijke fusie.

Dit laat onverlet dat de gemeentebesturen deze periode wel benutten om het draagvlak voor een bestuurlijke fusie te peilen. En ook om te horen hoe mensen aankijken tegen mogelijke fusiepartners. Dit onderwerp wordt dan ook regelmatig aangekaart tijdens overleggen met dorps- en wijkraden, ondernemers en maatschappelijke partners. En gaan we hierover ook het gesprek aan op andere momenten. Vanuit deze overleggen hebben we de indruk dat de richting van onze verkenning over het algemeen wel wordt onderschreven. Maar we realiseren ons goed dat deze overleggen over dit onderwerp nog pril en informeel zijn.

Daarnaast kunnen inwoners via het onderzoek 'Waar staat je gemeente?' ook zaken kenbaar maken die relevant zijn voor deze verkenning. Dat geldt meer nog voor inwoners van Sint-Oedenrode, aangezien voor deze gemeente nog vragen aan dit onderzoek toegevoegd konden worden in relatie tot dit onderwerp.

Bovendien zullen we de periode tussen half mei en eind juni ook benutten om te communiceren over de achtergrond en resultaten van deze verkenning. Mensen zullen we dan ook meenemen in onze analyse van de noodzaak en het nut van een bestuurlijke fusie, de benodigde schaal en de mogelijke profielen die voorliggen.

Actieve participatie na verkenning

Zoals gezegd vinden wij het belangrijk om betrokkenheid te creëren en schrijft ook de wet ARHI dit voor. Via deze wet vraagt het kabinet onder andere aan de betrokken gemeentebesturen om een representatief onderzoek te laten doen naar het maatschappelijke draagvlak. Verder vereist deze wet dat de betrokken gemeenten een logboek bijhouden, waarbij de gemeentebesturen een beschrijving geven van de gevolgde procedure en de wijze waarop burgers en maatschappelijke verbanden zijn betrokken en geraadpleegd. Dat betekent het actief betrekken van onze burgers bij het proces. Daarbij is het belangrijk om in te gaan op vragen en eventuele bedenkingen van burgers en partners, zodat de provincie en het kabinet zich op basis hiervan een mening kunnen vormen over het voornemen van de betreffende gemeentebesturen. Er zijn diverse manieren waarop we de betrokkenheid van onze burgers bij de keuzen rondom een mogelijke bestuurlijke kunnen betrekken. Wij hebben de voorkeur voor manieren die verder gaan dan een referendum, waarin slechts een uitspraak van ja of nee tegen herindeling gevraagd wordt.

Wij willen hierover namelijk graag in gesprek met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners om met hen de toekomst van onze (gemeenschappelijke) gemeente te bespreken. Wat is voor hen daarbij belangrijk? Wat moet deze gemeente hen bieden? En wat hoeft zo'n gemeente niet te doen en kan deze loslaten? Hoe kunnen we onze toekomstvisie borgen via zo'n gemeente? Een referendum wekt bovendien de suggestie dat de gemeente beslist over herindeling, maar de uiteindelijke besluitvorming over herindelingen is een zaak van de Rijksoverheid. En een referendum met meervoudige vraagstelling (herindelen ja of nee, zo ja met welke partner) leidt zelden tot een eenduidig te interpreteren referendumuitslag met grote politieke onduidelijkheden tot gevolg.

Politiek-bestuurlijk

Het voornemen voor herindeling is aan het (lokale) bestuur. Dit besluit neemt het bestuur met het oog op toekomstige opgaven en kansen. Door een pro-actieve houding nemen de betreffende gemeenten ook positie in met oog voor ontwikkelingen in de regio of provincie. Het definitieve besluit tot herindelen wordt uiteraard pas genomen, nadat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zijn betrokken bij dit besluit.

Maatschappelijk

Nadat de gemeenteraden zich deze zomer hebben uitgesproken over voorliggende verkenning, volgt een fase waarin onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners, wijk- en dorpsraden, verenigingen en besturen intensief worden betrokken bij het herindelingsproces. Vanuit de gemeentebesturen, maar zeker ook vanuit de politieke partijen vanwege de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen maart 2014. Deze fase loopt door tot de zomer van 2014, waarna de gemeenteraden definitief zullen besluiten over een bestuurlijke fusie. De inbreng vanuit de samenleving over dit onderwerp is hierbij van wezenlijk belang.

Aan de hand van thema's kan men naar voren brengen wat men belangrijk vindt, wat moet worden behouden en wat kan worden losgelaten. Mogelijke onderwerpen zijn de dienstverlening, de afstand tot het bestuur, de eigenheid van de kernen, de leefbaarheid, zelfsturing of wijk-/dorpsgericht werken etc. Daarbij zijn wel heldere kaders nodig, zodat inwoners weten wat het bestuur met hun inbreng kan en doet. Mogelijkheden voor interactie hierover zijn: bijeenkomsten, enquêtes, website, media, gesprekken, social media, nieuwsbrieven, gespreksronden met vertegenwoordigers of bijvoorbeeld een dorpentour (bezoeken aan dorpsgemeenschappen met informatie-avonden, waarbij met inwoners wordt gesproken over diverse thema's die de samenleving raken). Het is goed om daarbij oog te hebben voor de lokale gemeenschappen en van daaruit te werken aan gemeenschappelijkheid. Herindelen mag immers geen aantasting betekenen van identiteit en leefbaarheid in de kernen. Zoals al eerder aangegeven denken we ook niet dat dit gebeurt. Het zijn immers de gemeenschappen zelf die de identiteit en leefbaarheid in de kernen bepalen. Vandaar dat we de rol van die gemeenschappen in en na het fusietraject willen versterken. De gemeentebesturen en gemeentelijke organisaties hebben hierin louter een voorwaarden-scheppende en ondersteunende rol.

We geven de gemeenteraden in het kader van burgerparticipatie ook in overweging om alle door onze gemeenschappen aangedragen handreikingen, opvattingen en meningen inhoud en betekenis te laten geven door een klankbordgroep. Deze bestaat dan uit betrokken inwoners uit beide gemeenten en vormt een afspiegeling van inwoners, bedrijven, maatschappelijke partners en verenigingen. De gemeente geeft aan de voorkant duidelijke kaders mee en heeft bij deze consultatie een faciliterende rol. Uiteindelijk geeft deze klankbordgroep een overkoepelend advies aan de colleges. De colleges nemen dit advies waar mogelijk over in het voorstel aan de gemeenteraden. Door deze klankbordgroep in te stellen kan (wat onafhankelijker) gekeken worden naar dat wat de gemeenten bindt en hangt deze als het ware "boven" de nieuw te vormen gemeente. Graag willen we na besluitvorming over deze verkenning met de gemeentebesturen en een te vormen klankbordgroep bespreken hoe en wanneer we de participatie vanuit onze gemeenschappen concreet vorm en inhoud gaan geven.

Ambtelijk

Omdat een mogelijk gemeentelijke herindeling ook verstreckende gevolgen heeft voor de ambtelijke organisaties is het belangrijk om ook deze goed bij het proces te betrekken. Het verandertraject om enerzijds te komen tot een nieuwe organisatie en anderzijds een veranderende rol en houding aan te nemen ten opzichte van de samenleving vraagt betrokkenheid van alle medewerkers en doet een stevig beroep op hun verandervermogen. Insteek daarbij is om door Schijndel en Sint-Oedenrode (en zo mogelijk andere betrokken gemeenten) gezamenlijk en gelijktijdig op te trekken. Hierbij zetten we onder andere intranet, werkoverleggen en informatiebijeenkomsten in. En uiteraard is hierbij een voorname rol weggelegd voor respectievelijk de ondernemingsraden en de commissies voor Georganiseerd Overleg.

8. Financiële overwegingen

Financiële verkenning op hoofdlijnen

Als onderdeel van het verkenningdocument is een financiële verkenning op hoofdlijnen uitgevoerd. In de volgende fase zal de financiële verkenning nader worden gedetailleerd.

De volgende onderwerpen worden hierna toegelicht:

- Algemene uitkering
- Begroting en meerjarenperspectief
- Vermogenspositie
- Belastingen
- Financiële aspecten fusie
- Toezicht provincie

Algemene uitkering

Minister Plasterk heeft meermaals opgemerkt dat hij herindelingen financieel aantrekkelijk wil maken. Zoals het nu is geregeld ontvangt elke fusiegemeente na een tijdelijke gewenningsbijdrage structureel al gauw tonnen minder van het Rijk, aangezien het vaste basisbedrag voor ieder gemeentebestuur van € 4 ton dan vervalt. De bestuurskosten voor ondermeer colleges en raden vervallen dan overigens ook voor een belangrijk deel). De gewenningsbijdrage (de tijdelijke maatstaf herindeling) zou voor onze beide gemeenten samen in het eerste voorbereidingsjaar van de fusie € 1,9 miljoen bedragen, waarna nog 3 jaren zouden volgen van de helft daarvan, namelijk € 9,5 ton jaarlijks. Uit onderzoek van ondermeer F. Knaack, waarover in april jl. een artikel in Binnenslands Bestuur verscheen, blijkt dat deze tijdelijke bijdrage vooral nodig is voor het opvangen van wachtgelden voor oud-bestuurders en eventueel boventallig personeel, lasten vanwege (deels) vrijkomend vastgoed en (des)investeringen op het gebied van automatisering.

De minister pleit voor een financiële prikkel ten gunste van gemeenten die herindelen. Hij denkt daarbij niet zo zeer aan het verder aankleden van de tijdelijke maatstaf herindeling (de gewenningsbijdrage), op basis waarvan een fusiegemeente gedurende vier jaar extra middelen ontvangt om bovengenoemde frictiekosten op te vangen. Hij denkt vooral aan een structureel hogere algemene uitkering voor de fusiegemeenten. Echter, de VNG is het hiermee niet eens met de minister en voelt alleen voor een hogere tijdelijke compensatie.

Begroting en Meerjarenperspectief

De meerjarenbegrotingen sluiten voor beide gemeenten met een batig saldo na bestemming. De volgende cijfers zijn uit de meerjarenbegroting 2013-2016 overgenomen:

X € 1.000	2013	2014	2015	2016
Schijndel	-/- 236	448	160	963
Sint-Oedenrode	145	774	396	1.113

In deze saldi zijn grofweg in totaal voor € 2,5 miljoen aan taakstellingen/ombuigingen opgenomen tot aan 2016 voor beide gemeenten bij elkaar. Deze taakstellingen/ombuigingen zijn voor het overgrote deel onderbouwd en met concrete acties c.q. maatregelen ingeboekt.

De gevolgen van het recent afgesloten sociaal akkoord tussen sociale partners en kabinet is nog niet in deze cijfers verwerkt. In augustus zal door de regering worden bekeken of extra ombuigingen alsnog nodig zijn. De 3% norm is nog steeds uitgangspunt voor de rijksbegroting voor 2014. Mocht deze norm dan nog steeds overschreden worden, dan zullen de bezuinigingsmaatregelen van het kabinet weer uit de kast worden gehaald. Meer duidelijkheid over de rijksbezuinigingen verwachten we dan ook pas op zijn vroegst in de septembercirculaire 2013. Als de extra rijks bezuinigingen van € 4,3 miljard doorgaan, dan betekent dit voor de algemene uitkering van onze beide gemeenten samen een bedrag van grofweg - € 340.000 (2014) en - € 930.000 (2015).

De totaal toegerekende personele kosten voor de fusiegemeente aan grondexploitatie en investeringen zijn structureel begroot op circa € 1 miljoen. Deze kosten vormen een risico als projecten en/of grondexploitaties vermindern c.q. vertragen. In feite gaat het om incidentele doorberekeningen.

Vermogenspositie

Uit de jaarrekeningen over 2012 zijn de volgende gegevens overgenomen.

<i>x € 1.000,--</i>	Sint-Oedenrode 31-12- 2012	Schijndel 31-12- 2012
Algemene reserve	6.938	14.741
Bestemmingsreserves	6.961	12.124
Voorzieningen	5.918	5.600
Saldo jaarrekening 2012	453	1.366
Totaal van reserves en voorzieningen	20.270	33.831

De volgende opmerkingen zijn hier op zijn plaats:

- in de Algemene reserves zijn de algemene reserves grondexploitaties opgenomen.
- in Schijndel vindt rentetoerekening plaats op reserves en dit bedrag wordt grotendeels ingezet als dekking voor de reguliere exploitatiebegroting. In Sint-Oedenrode vindt geen rentetoerekening plaats op reserves.
- Als algemene reserves ingezet gaan worden betekent dit dat voor Schijndel de dekking vervalt en in Sint-Oedenrode zullen dan extra financieringskosten gemaakt worden.

Belastingen

Hieronder zijn de belangrijkste belastingen voor onze inwoners (en bezoekers) van beide gemeenten op een rijtje gezet. Uit dit overzicht blijkt dat in Schijndel de OZB wat lager is, terwijl de riool- en reinigingsheffing in Sint-Oedenrode gunstiger voor de inwoners uitpakt. Daarnaast laten de gegevens zien dat men in Schijndel hondenbelasting betaalt (en in Sint-Oedenrode niet) en dat Schijndel geen toeristenbelasting heft en Sint-Oedenrode daarentegen wel.

	Schijndel	Sint-Oedenrode
OZB-tarief woningen	0,0965%	0,1184%
OZB-tarief niet woningen gebruiker	0,1456%	0,1654%
OZB-tarief niet woningen eigenaar	0,1165%	0,1298%
Reinigingsheffing éénpersoonshuishouden	€ 168	€ 149
Reinigingsheffing meerpersoonshuishouden	€ 243	€ 243
Rioolheffing éénpersoonshuishouden	€ 144	€ 88
Rioolheffing meerpersoonshuishouden	€ 195	€ 210
Toeristenbelasting	€ 0	€ 1,07
Hondenbelasting	€72	€ 0

De onbenutte belastingcapaciteit is voor Schijndel: € 877.000 en voor Sint-Oedenrode € 411.000. De onbenutte belastingcapaciteit is berekend aan de hand van het genoemde percentage in de meircirculaire 2012.

Financiële aspecten fusie

De financiële aspecten voor een fusie kunnen onderverdeeld worden in kosten voor personeel, bestuur en huisvesting. Hieronder wordt kort ingegaan op elk van deze kosten.

Personeelskosten:

Vanuit het principe van goed werkgeverschap is het uitgangspunt geen gedwongen ontslagen. Desondanks nemen de personele kosten bij een fusie wel af als gevolg van vooral natuurlijk verloop. Daarnaast kan ook reductie van personeelskosten plaatsvinden door betaalde uitlening van personeel aan andere organisaties.

Bestuurskosten:

De kosten van college, raad en commissies kunnen uiteindelijk grotendeels verlaagd worden. In het begin kunnen deze kosten wat hoger zijn door wachtgeldverplichtingen aan oud-bestuurders. Door een hoger aantal inwoners zijn er bij een fusiegemeente wel meer wethouders en raadsleden toegestaan dan bij een gemeente met de omvang van onze beide gemeenten afzonderlijk.

Huisvestingskosten:

Bij het vormgeven van de nieuwe gemeente is het ook goed om stil te staan bij de wijze waarop wij de dienstverlening willen gaan invullen en welke huisvesting wij daarvoor nodig hebben. Daarbij is het natuurlijk de vraag voor welke diensten burgers naar het gemeentehuis komen en – omgekeerd – voor welke diensten wij naar onze burgers gaan. Wij verwachten de komende jaren vanuit de kanteling naar een participatiesamenleving ook meer samenwerking tussen gemeenten, maatschappelijke partners, ondernemers en inwoners. Het gemeentehuis zal dan ook steeds meer een gemeenschapshuis 'nieuwe stijl' worden, waarvandaan allerlei maatschappelijke opgaven en diensten samen worden bedacht en uitgevoerd. Ook de digitalisering en de wijze waarop wij omgaan met 'het nieuwe werken' zal invloed hebben op de omvang en aard van de benodigde huisvesting.

Toezicht provincie

De provincie houdt wettelijk toezicht op het financiële reilen en zeilen van gemeenten. Daarbij is het uitgangspunt van de provincie het financieel gezond maken en houden van de gemeenten. Vandaar dat de provincie de financiële positie en het financiële beleid van gemeenten beoordeelt. De provincie doet dit voornamelijk aan de hand van de meerjarenbegroting en de jaarrekening, die gemeenten opstellen in het kader de planning- en controlcyclus.

Om voor repressief toezicht in aanmerking te komen (m.a.w. voor toezicht 'achteraf') dient de begroting voor het eerstvolgende jaar structureel in evenwicht te zijn. En mocht dat niet zo zijn dat moet aannemelijk zijn gemaakt dat dit structurele evenwicht alsnog in de betreffende meerjarenperiode wordt bereikt. Lukt dit beide niet dan volgt preventief toezicht vanuit de provincie en komt de gemeente onder curatele van de provincie. Bij de beoordeling van dit structurele evenwicht kijkt de provincie nauwgezet naar zaken als incidentele lasten, grondexploitatie (en het daarbij opnemen van verliesvoorzieningen indien nodig), de hardheid van ombuigingen, het voldoende rekening houden met prijsinflatie, evenals met de actualiteit en financiële vertaling van beheerplannen ter voorkoming van achterstallig onderhoud. Gegeven de huidige financieel-economische situatie waarin (ook) gemeenten verkeren is dit toezicht uiteraard van groot belang. Wij zijn dan ook blij dat wij in ieder geval kunnen melden dat zowel Schijndel als Sint-Oedenrode in het kader van de begroting 2013 wederom het predicaat 'repressief toezicht' van de provincie heeft ontvangen.

9. Vervolproces

Vervolproces op hoofdlijnen

Onderstaand wordt op hoofdlijnen ingegaan op het vervolproces. Nadere detaillering volgt op basis van de besluitvorming in juni 2013. Afhankelijk van de besluitvorming ziet het mogelijke proces er de komende jaren globaal als volgt uit:

- Zomer 2013: gemeenteraden bepalen hun standpunt ten aanzien van vorm, schaal en profiel in relatie tot samenwerking, dan wel bestuurlijke fusie en spreken zich uit over de koers en de samenwerkingspartners binnen (en buiten) de Meierij. Dit is ook in lijn met de wet ARHI.
- Najaar 2013: uitwerken van de opdracht van de gemeenteraden op basis van hun standpuntbepaling van zomer 2013. Dit is de fase voor nadere detaillering. Vanuit het principe van goed werkgeverschap wordt in deze fase aan de ambtelijke organisaties tevens zekerheid geboden ten aanzien van het toekomstig perspectief in algemene zin.
- Zomer 2014: de desbetreffende nieuwe gemeenteraden besluiten definitief ten aanzien van de koers en partners van samenwerking / bestuurlijke fusie. De betrokken gemeenteraden besluiten dan tot voorbereiding van een 'herindelingsontwerp' (een voorstel tot herindeling). Na dit besluit treden de procedures in het kader van de ARHI inwerking.
- Najaar 2014: de betreffende gemeenten werken dan de visie op bestuurlijke fusie nader uit en wordt het concept-herindelingsontwerp opgesteld. Uitgaande van een fusie per 1 januari 2018 dient het concept-herindelingsontwerp uiterlijk juni 2015 te zijn vastgesteld door de betrokken gemeenteraden.
- Voorjaar 2016: de gemeenteraden stellen dan het definitieve herindelingsontwerp (implementatieplan) vast. Dan wordt ook de datum van de verkiezingen voor de nieuwe gemeenteraad bepaald.
- 1 januari 2018: De implementatie van de fusie van de gemeenten is dan gerealiseerd.

Er zijn in ons land al veel gemeenten die ervaringen hebben met herindelingen. Hiervan kunnen wij natuurlijk leren. Uit de evaluatienota van het herindelingsproces van de gemeenten Lith en Oss het volgende: *"een herindeling behelst een verandering van bestaande normen, verhoudingen en gewoontes en vraagt daarom veel van inwoners, ambtenaren, politici en bestuurders. Een gefaseerde herindeling – waarbij de fusie van gemeenten in stappen verloopt – heeft daarom veel voordelen: alle betrokkenen kunnen zo geleidelijk wennen aan (en zich instellen op) de nieuwe situatie. Aanvankelijke twijfels en weerstanden kunnen zo gemakkelijk worden weggenomen... Wat verder van groot belang bleek, was de integratie van beide ambtelijke organisaties".*

Het spreekt voor zich dat dat wij deze opmerkingen vanuit de evaluatie ter harte nemen en een plaats zullen geven in ons traject.